

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Klavírní dílo Valentina Silvestrova

Piano Work by Valentin Silvestrov

Bc. Olesia Polietaieva

Vedoucí práce: doc. MgA. Jana Palkovská

Studijní program: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro ZŠ a SŠ

Studijní obor: Hudební výchova – Hra na nástroj

Odevzdáním této diplomové práce na téma *Klavírní dílo Valentina Silvestrova* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze

5.12.2019

Bc. Olesia Polietaieva

Děkuji paní doc. MgA. Janě Palkovské za cenné rady a připomínky, inspiraci při konzultacích a za pomoc při formulaci textu. Děkuji za laskavé a trpělivé vedení mé diplomové práce. Děkuji své rodině za všestrannou podporu.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá životem Valentina Silvestrova (*1937), světově známého ukrajinského skladatele 20. a 21. století. Popisuje přechod skladatele od avantgardy k postmoderně, zahrnuje úplný soupis jeho skladeb do současnosti, didaktické a interpretační poznámky ke skladbám pro klavír. Skrz klavírní skladby je přiblížen hudební vnitřní svět skladatele a jeho hudební vývoj.

KLÍČOVÁ SLOVA

Valentin Silvestrov, ukrajinský skladatel, avantgarda, kýčovitá hudba, hudba pro děti, slabý styl, bagatela

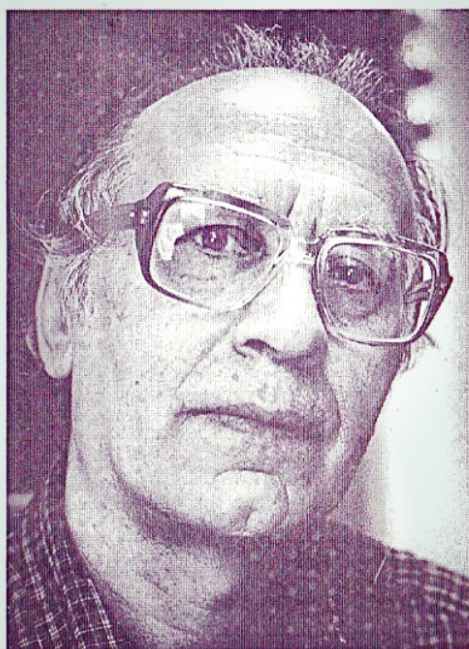
ABSTRACT

This thesis deals with the life of Valentin Silvestrov (1937), a world-famous Ukrainian composer of the 20th and 21st centuries. It describes the composer's transition from avant-garde to postmodernism and it includes a full catalog of contemporary compositions as well as some didactic and interpretative notes on playing piano pieces through the musical portrait of the composer, his inner world and his musical development.

KEYWORDS

Valentin Silvestrov, Ukrainian composer, Avant-garde, Kitsch Music, Children Music, Weak style, Bagatelle

Valentin Silvestrov

Valentin Silvestrov

M. P. Belaieff

Obsah

Úvod	7
1 Život a dílo Valentina Silvestrova	9
1.1 Dopis Theodora Adorna Fredu Pibergovi o V. Silvestrovovi	9
1.2 Biografické údaje	10
1.3 Čestná vyznamenání	11
1.4 Provedení Silvestrovových skladeb v Evropě	12
1.5 Provedení Silvestrovových skladeb v USA	13
1.6 Účast na festivalech a premiéry skladeb v Evropě	14
1.7 Provedení skladeb v Rusku a účast na konferencích	14
1.8 Premiéry na Ukrajině	15
2 Významná klavírní díla	16
2.1 Klavírní sonáta č. 2 (1975)	16
2.1.1 Hudební styl a hudební jazyk	17
2.1.2 O klavírní faktuře	18
2.1.3 O formě	21
2.1.4 K interpretaci	21
2.2 Klavírní cyklus „Hudba – Kýč“ jako přechod od avantgardy k postmoderně	23
2.3 Bagately	24
2.4 Dětská hudba	26
2.4.1 Album č. 1	28
2.4.2 Album č. 2	32
3 Interpreti hudby V. Silvestrova	35
3.1 Alexej Borisovič Ljubimov	35
4 Katalog skladeb Valentina Silvestrova	37

4.1	Skladby pro orchestr	37
4.2	Skladby pro komorní orchestr.....	42
4.3	Skladby pro smyčcový orchestr	43
4.4	Komorní dílo.....	46
4.4.1	Skladby pro 1 až 7 nástrojů.....	46
4.5	Klavírní dílo.....	49
4.6	Vokální skladby	63
4.6.1	Skladby pro sólový zpěv s orchestrem.....	63
4.6.2	Skladby pro sólový zpěv a instrumentální soubor	64
4.6.3	Skladby pro hlas a klavír	65
5	Závěr.....	73
6	Seznam použitých informačních zdrojů	74
6.1	Knihy	74
6.2	Články.....	75
6.3	Internetové zdroje	76
6.4	Nahrávky.....	77
7	Seznam příloh.....	78
	Příloha č. 1	
	Příloha č. 2	

Úvod

Cílem mé diplomové práce je zmapování života a díla současného ukrajinského skladatele Valentina Silvestrova se zřetelem k jeho klavírnímu dílu. Současně chci seznámit českého čtenáře a posluchače s Valentinem Silvestrovem, který je z těch hudebníků, kteří dokázali vytyčit směry vývoje světové hudby na přelomu tisíciletí.

S velkým zaujetím jsem se věnovala studiu ukrajinské hudby druhé poloviny 20. a počátku 21. století při svých studiích na Hudební akademii S. Prokofjeva na Ukrajině, kde jsem se také seznámila s jeho hudbou. Bohužel jsem nenalezla žádné české prameny, nicméně pramenů v ukrajinské a ruské literatuře a tisku bylo dost.

Podařilo se mi získat dvě publikace, které vydala Národní univerzita „Kyjevsko-mohyljanská akademie“. První z nich, *Doždat'sja muzyki, lekcii-besedy s kompozitorom*, vyšla v roce 2010. Jedná se o knižní setkání se světem a myšlenkami Valentina Silvestrova. Základ knihy tvoří veřejná vystoupení skladatele na setkáních, která byla pořádána v Kyjevě v roce 2007. Skladatel v knize představuje svou skladatelskou tvorbu a zodpovídá dotazy posluchačů. Přílohou publikace je CD s nahrávkami hlavních děl skladatele.

Druhá publikace vyšla v roce 2012 pod názvem *Simposion. Vstreči s Valentinom Silvestrovym* a je věnována skladatelovým 75. narozeninám. Je to částečné pokračování první knihy, ve které jsou shromážděny vzpomínky a teoretické úvahy známých hudebníků o tvorbě Valentina Silvestrova, což mně jako čtenáři pomohlo, abych si utvořila vícerozměrný portrét skladatele. Některé z nich uvádím v přílohách. Součástí knihy je DVD se záznamem skladatelova výročního koncertu.

Dalším zdrojem je tematický katalog děl od vydavatelství *M. P. Belaieff (Mainz)* z roku 2004, v distribuci redakce *Schott* v Německu. Katalog sestavila ukrajinská muzikoložka Taťjana Frumkis a obsahuje nejen názvy děl, ale i data a místa jejich premiér a jména prvních interpretů. Tomuto katalogu a jeho překladu z angličtiny a ruštiny do češtiny jsem věnovala jednu z kapitol své diplomové práce.

Diplomová práce je koncipována do pěti kapitol, ve kterých se soustřeďuji na život a dílo, kompletní katalog skladeb skladatele, samostatně jeho klavírní dílo a specifika kompozičního stylu. Pojednává též o interpretační problematice a interpretech jeho díla.

1 Život a dílo Valentina Silvestrova

1.1 Dopis Theodora Adorna Fredu Pibergovi o V. Silvestrovovi

Ráda bych upozornila na pozoruhodné mínění Theodora Adorna o Silvestrovovi, které uvedl v dopise Fredu Pribergovi z 25. května 1964. To nám částečně umožní utvořit si první pohled na skladatele na počátku jeho cesty.

(Původní dopis je v němčině přeložený Tatjjanou Frumkis pro knihu Simposion, zde autorčin překlad z ruštiny, Simposion: Vstrječi s Valentinom Silvestrovym. Kijev, S. 353)

„Drahý pane Pribergu,

škoda, že jsme se minuli v Brémách.

Můj dojem ze Silvestrova je ten, že je to velmi nadaný člověk; nemohu sdílet námitku některých puristů, že je prý jeho hudba příliš expresivní, a byla by škoda, kdyby prostě víceméně mechanicky dostal chuť si zopakovat to, co se za posledních dvacet let odehrávalo v západní Evropě. Je pravda, že můj dojem je takový, že on má ve skutečnosti silnou potřebu expresivity a že jako velmi citlivý nástroj reaguje na Schönbergův podnět a že nemá ještě dost sil, aby vycházel z vlastních podnětů. Tyto podněty často slábnou a tehdy vznikají místa, která z mého pohledu znějí nepřiliš úplně a poněkud tradičně. Ale takové věci závisí jednoduše také na tom, zda na to někdo někoho upozorní.

V Brémách jsem slyšel, že je Silvestrov zřejmě v neobyčejně těžké situaci. Že jen proto, že „skládá disonance“, se mu nedostává existenčních prostředků. Tyto věci jsou strašné, ještě navíc, když je provází přímé násilí. Shoduje se to s těmi dojmy, o kterých se se mnou podělil můj přítel Razumovskij po návratu z Moskvy. Co se ale dá dělat? Dokonce i vydání děl těchto ruských skladatelů, kteří jsou doma pronásledováni vysoce postavenými tajemníky, je může za určitých okolností ohrozit. Pokud si však myslíte, že bude panu Silvestrovovi příjemné seznámit se s mým úsudkem o něm jako o bezvýhradně talentovaném skladateli, dávám vám pochopitelně veškerou volnost v tom, abyste mu jej tlumočil.

S přátelským pozdravem

v úctě Váš T. W. Adorno“

1.2 Biografické údaje

- 1937 Narodil se 30. 9. v Kyjevě. Hudebě se začal věnovat poměrně pozdě, ve věku patnácti let. Měl soukromé hodiny klavíru s absolventkou Kyjevské hudební akademie P. I. Čajkovského Sofií Rybinskou, žákyní Grigorije Beklemiševa (jednoho ze zakladatelů Kyjevské hudební konzervatoře (akademie) v roce 1913, absolventa Moskevské konzervatoře, studoval u F. Busoniho v Berlíně).
- 1955-1958 Studoval na státní hudební škole, večerní oddělení. Profesně pokračoval ve studiu stavebního inženýrství na Kyjevském stavebním institutu.
- 1958–1964 Studoval kompozici a kontrapunkt s Borisem Ljatošinským a Lvem Revutským na Státní konzervatoři v Kyjevě (dnes Státní hudební akademie P. I. Čajkovského). Potom působil jako soukromý učitel klavíru.
- 1965 Oženil se s muzikoložkou a spolužačkou Larisou Bondarenko. Narodila se jim dcera Inga.
- 1960-1970 Silvestrov je členem „Kyjevské avantgardní skupiny“ společně s I. Blažkovem, I. Hodzjanským, L. Hrabovským, V. Hubou, I. Karabicem, J. Stankovičem, O. Kivou, S. Krutikovem. Činnost tohoto společenství byla ostře kritizována zastánci konzervativní sovětské hudební estetiky.
- Seznámil se s kyjevským myslitelem a umělcem Valerijem Lamachem. Jejich společná setkání obohatila znalosti Silvestrova v teosofii, naturfilosofii (pojem V. Lamacha), kosmologii a inspirovala vznik raných symfonických opusů *Kosmické pastorále*. Seznámil se s malířem Grigorijem Havrilenkem. Silvestrov mu věnoval vokální skladbu *Pomník (Pamjatnik)* na slova A. Puškina. Obohacující setkání s ním probudilo Silvestrovův zájem o starobylé

východní kultury a zen buddhismus. Z poezie starobylého východu Silvestrov načerpal fragmentárnost, znaky ticha a mlčení. To inspirovalo vznik cyklů *Bagately*, *Postludia* a dalších malých forem. Seznámil se s moskevským básníkem Gennadijem Ajgiem. Jeho religiózní filosofické básně se staly osnovou vokálního cyklu *Lesní hudba* pro soprán, lesní roh a klavír (1977-78).

Hudba V. Silvestrova byla v Kyjevě zakázána, Silvestrov byl prohlášen disidentem a vyloučen ze svazu skladatelů za podporu hudby československých skladatelů. Dlouhou dobu byla jeho hudba hrána na okraji oficiální hudební scény. Přesto se premiéry uskutečnily díky dirigentu I. Blažkovovi v Rusku (např. v Leningradě, dnešním Sankt-Peterburgu), ale i v Evropě z nadšení a podpory interpretů. Sám skladatel však nemohl být přítomný na zahraničních premiérách.

Přechod od avantgardního stylu, plného ostrých experimentů a elementů instrumentálního divadla k postmoderní hudbě – metahudbě, hudbě s metaforickým smyslem (*pozn. aut.- pojem V. Silvestrova*), tiché hudbě plné vnitřních prožitků a napětí.

Od 1970	Žije v Kyjevě a působí jako skladatel ve svobodném povolání.
1996	Neočekávaně mu zemřela manželka. Po její smrti jí věnoval <i>Rekviem</i> .
Od 2000 - do současnosti	Čestným hostem mezinárodních hudebních festivalů, konferencí, mistrovských kurzů v Evropě, Rusku, na Ukrajině.

1.3 Čestná vyznamenání

1966	Hudební fond Sergeje a Natálie Kusevických (USA) udělil cenu V. Silvestrovovi za <i>Třetí symfonii Eschatophonie</i> , kterou skladatel věnoval Kusevickým.
------	---

1970	Stal se vítězem mezinárodní skladatelské soutěže <i>Gaudemus</i> v Holandsku, premiéru <i>Hymny</i> pro šest orchestrálních skupin předvedl symfonický orchestr Utrechtu pod taktovku Paula Hupperta.
1995	Laureát <i>Národní prémie Tarase Ševčenka</i> (Ukrajina)
1997	Udělení titulu <i>Kavalír řádu Za zásluhy</i> (Ukrajina)
2004	Udělení titulu <i>Kavalír řádu Za intelektuální odvahu</i> (Ukrajina)
2007	Udělení titulu <i>Kavalír řádu Jaroslava Moudrého V. stupně</i> (Ukrajina)
2011	Čestný doktorát akademické instituce <i>HaYKMA</i>
2013	Udělení titulu <i>Kavalír řádu Za zásluhy II. stupně</i>
2016	Čestný doktorát Ostrožské akademie
2017	Udělení řádu <i>kněze Jaroslava Moudrého IV. stupně</i>

1.4 Provedení Silvestrovových skladeb v Evropě

1962	<i>Pět skladeb</i> pro klavír, rádio Baden-Baden, Maria Bergman, klavír
1964	<i>Triáda</i> pro klavír (1. a 2. věta), Brémy, festival „Pro musica nova“, Bernhard Kontarský, klavír. <i>Kvartet piccolo</i> a <i>Trio</i> pro flétnu, trubku a celestu, Berliner Festwochen Drolc-Quartett, Aurele Nicolet flétna, Frizz Wesenigk trubka, Rolf Kuhnert celesta.
1965	<i>Mysteria</i> , pro flétnu a 6 perkusí, La Biennale di Venezia, Severino Gazzeloni, flétna, „Les Percussions de Strasbourg“. <i>Spektry</i> , symfonie pro komorní orchestr, v sále Leningradské kaple za účasti orchestru Leningradské filharmonie, pod taktovku I. Blažkova (velký úspěch). Koncertě shlédl J. Mravinskij – hlavní dirigent

orchestru Leningradské filharmonie, který vysoce ocenil tvorbu V. Silvestrova a projevil zájem o provedení dalších skladeb.

1967 *Monodia*, pro klavír a orchestr, berlínský Symfonický orchestr Rádia Berlín, dirigent Jan Krenz. Premiéru organizoval Nikolaj Nabokov, skladatel, ředitel berlínských festivalových týdnů.

Mysteria, pro flétnu a 6 perkusí, Pražské jaro 1967, Petr Kotík flétna, „Les Percussions de Strasbourg“.

Spektrum, symfonie pro komorní orchestr, Zagreb, Musicbiennale 1967, orchestr *Slovinská Filharmonija*.

1.5 Provedení Silvestrovových skladeb v USA

1967 *Projekce* pro cembalo, vibrafon a zvony, *Trio* pro flétnu, trubku a celestu. První výkon v Buffalu na *Weekend Russian Music* a v New Yorku na *Symposium on Soviet Music, Concert New Chamber Music from the Soviet Union*, Carl Craber, flétna, Ronald Andreson, trubka, Jacob Maxin, celesta. Vystoupení uváděl a organizoval Joel Spigelman, americký skladatel, klavírista a dirigent.

80. léta

Americký klavírista a dirigent Virko Baley provedl Silvestrovova díla v USA:

1985 *Postludium* pro klavír s orchestrem, Las Vegas.

1988 Symfonie *Exegi monumentum*, New York, koncert k 50. narozeninám V. Silvestrova.

1.6 Účast na festivalech a premiéry skladeb v Evropě

- 1988 Čestný host na hudebním festivalu *Almeida* v Londýně
- 1990 Čestný host festivalů v Dánsku, Finsku, Holandsku. Premiéra *Symfonie* pro housle s orchestrem
- 1993 Premiéry *Symfonie Metahudba* pro klavír a orchestr, (Alexej Ljubimov klavír) a *Symfonii Věnování* pro housle a orchestr (Gidon Kremer housle) na Německé akademické výměnné službě v Berlíně (German Academic Exchange Service / Deutscher Akademischer Austauschdienst / www.daad.de/de/).
- 2002 Premiéra *Šesté symfonie* pro velký symfonický orchestr na Německé akademické výměnné službě v Berlíně (German Academic Exchange Service / Deutscher Akademischer Austauschdienst / www.daad.de/de/).

1.2 Provedení skladeb v Rusku a účast na konferencích

- 1968 Premiéra Druhé symfonie v Leningradu, dirigent I. Blažkov
- 1989 Moskva, host hudebního festivalu *Alternativa*
- 1992 Jekatěrinburg, cyklus koncertů *Pět večerů s hudbou V. Silvestrova*
- 1994 Petrohrad, host hudebního festivalu *Sofia Gubajdulina a její přátelé*
- 1995 Moskva, čestný host hudebního festivalu *Sofia Gubajdulina, Arvo Pärt, Valentin Silvestrov*
- 2017 Mezinárodní vědecká konference *Dílo V. Silvestrova v uměleckém kontextu 20. a 21. století*, věnovaná k 80. narozeninám skladatele. Moskva, Státní konzervatoř P. I. Čajkovského

1.8 Premiéry na Ukrajině

- 1970 Premiéra *Kantáty* na slova F. Ťutčeva, A. Bloka a *Meditace* pro violoncello a komorní orchestr, dirigoval I. Blažkov.
- 1998 Festival k 60. narozeninám V. Silvestrova a konference věnovaná hudbě V. Silvestrova, konána na Státní hudební akademii P. I. Čajkovského (dříve Kyjevská konzervatoř).

2 Významná klavírní díla

2.1 Klavírní sonáta č. 2

Lyrická báseň

N. Švec

Vývoj sonátové formy

od homo agens — člověka jednajícího

*k homo meditans – člověku myslícímu,
reflektujícímu.*

M. Aranovskij — N. Švec

2.1.1 Styl a hudební jazyk

Sedmdesátá a osmdesátá léta 20. století byla pro Silvestrova obdobím, kdy se v úplnosti zformoval jeho skladatelský styl. Výrazně se projevil improvizální přístup, meditativnost, významová plnost pauz. Díla napsaná v té době — smyčcový kvartet, 3 klavírní sonáty, komorní kantáty, *Meditace* pro symfonický orchestr, *Serenáda pro smyčce*, 4. a 5. symfonie ' - ...se vyznačují vyvrálostí a celistvostí uměleckých názorů na okolní svět. V hudebním jazyce jsou patrné charakteristické rytmické a melodické vzorce a intonace tonální nebo se blíží tonalitě, které se opírají o hudbu období impresionismu, romantismu, klasicismu, a dále jsou zde patrné hluboké folklórní kořeny. (T. Tučinska, *Stabilní temy v tvorbě V. Silvestrova 70-80 léta.*)

Druhá klavírní sonáta byla napsána v roce 1975. Je věnována příteli a známému klavíristovi A. Ljubimovovi. Poprvé byla představena v Kyjevě o rok později v Paříži.

Je to jednoduchá kompozice, ve které podle Silvestrova ...vzniká touha překonat antagonismus mezi novou a starou hudbou a najít cosi společného, pramen, který sjednotí všechny hudební systémy. (*Doždatsja muzyki*, s. 89-90)

2.1.2 O klavírní faktuře

Ta je diskrétní, její jednotlivé prvky se skládají z různých hudebních materiálů, zároveň však každá část nastupuje bez jakýchkoli „švů“.

Fakturu tvoří tyto prvky:

1. Krátké leitmotivy – jiskry, výbuchy, impulsy, které se nečekaně rozsypávají shora dolů po celé klaviatuře. V notovém zápisu jsou často rozprostřeny do tří, čtyř osnov.

The image displays a complex piano score with multiple staves. The notation includes various dynamic markings such as *leggiero mp*, *mf*, *p*, *pp*, and *f*. It also features articulation marks like accents and slurs, and performance instructions such as *rit.* (ritardando). The score is characterized by dense, overlapping textures and frequent use of triplets, illustrating the concept of 'short leitmotifs' or 'impulses' that are scattered across the keyboard.

2. Četná opakování, kterými je protkáno celé hudební plátno. Těmto repetitivním motivům Silvestrov říká „fonémy“ - *znaky hudby minulosti; jsou to ozvěny té jednoty, kterou můžeme pocítit, když „zpřetrháme“ všechna spojení – a na okamžik je vrátíme zpátky, abychom je posléze zase rozbili.* (Doždatsja muzyki, s. 89-90). Takové znakové intonace hrají velkou roli v chápání a osvojování nových intonací moderního hudebního jazyka.

The image displays two systems of musical notation for piano, likely from a score by Silvestrov. The notation is complex, featuring many repeated rhythmic and melodic motifs. The first system includes dynamics such as *ff*, *mf*, and *f*, along with articulations like accents and slurs. The second system includes dynamics like *p*, *f*, *pp*, and *mf*, and features tempo markings such as *rit.* (ritardando), *accel.* (accelerando), and *rit.* again. The score is written in a key with two flats (B-flat and E-flat) and a 4/4 time signature. The notation includes many triplets and slurs, indicating a highly rhythmic and repetitive texture.

3. Klastř (akordový souzvuk g moll + as moll): má vliv na rozvíjení a sjednocování formy, odhalování charakteru díla. Vzniká v podobě harmonického pedálu, v různých rejstřících, významového akcentu nebo jednohlasé melodie.

The musical score consists of two systems, each with a treble and bass clef staff. The first system features a melodic line in the treble with a 'rit.' marking and a triplet of eighth notes, and a harmonic pedal in the bass with a 'ppp' dynamic. The second system features a melodic line in the treble with a triplet and a harmonic pedal in the bass with a 'senza ped.' marking. Dynamics range from ppp to p.

* Безличино написаны координатный материал

4. Téma – chorál ve střední části sonáty: tichá kulminace – menší zastavení kvůli procítění harmonice a krásy:

The musical score consists of two systems of piano and bass staves. The first system starts with a tempo of $\text{♩} = 120$ and a $3/4$ time signature. Dynamics range from p to pp . The second system starts with a tempo of $\text{♩} = 84$ and features a variety of time signatures: $2/4$, $4/4$, $3/4$, $5/4$, and $6/4$. Dynamics include pp , f , mf , p , mp , and $pppp$. Performance markings include *rit.*, *accel.*, and *rit.*. The score includes complex rhythmic patterns such as triplets and sixteenth-note runs.

5. Rytmický vzorec na bázi triolového pulzujícího rytmu bez určité výšky připomíná nárazy větru nebo bušení srdce:

The musical score shows a piano and bass staff. The tempo is marked as $\text{♩} = 120$. The time signature is $3/4$. Dynamics include pp , ppp , and $pppp$. Performance markings include *accel.*, *rit.*, *vibr.*, and *non vibr.*. The score features a prominent triplet pulse in the bass line and a corresponding melodic line in the treble.

2.1.3 O formě

Dramaturgicky není sonáta vystavěna na protikladu konfliktních sémantických sfér, nýbrž na ...*stále emocionální „vibraci“ všudypřítomného (jdoucího naskrz) obrazu. Skladba neopakuje jednodílnost lisztovských symfonických básní, spíše se podobá jednolitě dynamické vlně s kontrastním dynamickým předělem.* (N. Švec, *Pro fortepiannyj styl V. Silvestrova*).

Každou část sonáty uvádí jiné tempové označení:

Expozice (Moderato stringendo) – Přejít k provedení (Piu mosso) – Provedení (Vivace – Andante) – Repríza (Andante rubato).

2.1.4 K interpretaci

- Stylisticky je zde patrná souvislost s pozdní tvorbou Skrjabinina a Schumannovým cyklem Kreisleriana.

- Umění spojovat meditativnost, dramatičnost s vnitřním napětím v otevírání monoobrazu.

- Umění vytvářet sonorické efekty pomocí detailně vypsání pedalizace (tj. široce využívat vibrující pedál, poloviční pedál a 1/3 pedálu), dynamiky a doteku (určením skladatele hrát pouze bříšky prstů nebo hrát pouze nehty, anebo vzít akord nehlučně). Nástroj musí znít barevně, interpretova hra se musí vyznačovat vytříbenou kulturou zvuku, schopností vytěžit rozmanité zvuky, rozměrným témbrem, slovanskou srdečností.

- Rytmus a pulzace: širokou amplitudu metrických odchylek a improvizací proud, kde probíhá „hra s časem“, je třeba přesně zorganizovat uspořádáním těžkých a lehkých dob v taktu, aby se nerozmažával tvar jasných rytmických obrysů.

- Dynamika: crescendo a diminuendo se vyskytují často společně v různých vrstvách faktury a shodují se s novým přístupem provedení.

- Toccatovou epizodu piu mosso je třeba naplnit dramatickým napětím a pocitem narůstající rychlosti.

- Hra na struny: podle autorské poznámky se údery do strun v basovém rejstříku v oktávovém rozsahu kontra F – velké F provádějí všemi prsty.

- Autorské pokyny v textu: jsou velmi podrobné a náročné pro interpreta, jsou vypsány do detailu, aby mohl být splněn každý, i tajný autorův záměr.

2.2 Klavírní cyklus „Hudba – Kýč“ jako přechod od avantgardy k postmoderně

Počátkem 70. let, kdy byl na Silvestrovovu hudbu uvalen zákaz a Silvestrov byl vyloučen ze svazu skladatelů, tráví skladatel více času v rodinném kruhu. Ve volném čase poslouchá Ellu Fitzgeraldovou, Louise Armstronga, Beatles. Původně takováto hudba ve skladateli nevyvolávala sympatie, ale později vyvstala potřeba skládat vokální hudbu. Tak se objevil cyklus *Kýčovité písně* a později klavírní cyklus „*Hudba – Kýč*“. Podle Silvestrovových slov je kýčovitý styl slabým stylem. Jeho podstata tkví v myšlence vytvořit melodii ze zdánlivě banálních intonací (u Silvestrova je tato banálnost pouze vnější). Co do obsahu je hudba plná filosofických kategorií, jako je například hodnota poklidného plynutí života a radost z každého okamžiku, soustředěné úvahy o svém předurčení v životě. Takto hluboký podtext realizuje Silvestrov pomocí bezelstné melodie a nenáročných homofonně harmonických spojení. Interpretace takové hudby nevyžaduje odvážnou demonstraci virtuózních možností. „*Když jsem se setkal s pro sebe novým zvukovým světem, napadla mě myšlenka melodie, která je rozdělena nepozorovatelným, jakoby inertním způsobem.*“ (Symposion, s. 114).

V „*Hudbě – Kýč*“ zcela chybí nevкус a fušerství, autor naopak podtrhuje jednoduchost, byť naivní, krásu a dokonalost provedenou minimálními prostředky. Je zde slyšet „...*slabý styl, který plní vznešenou funkci,*“ jak uvádí Silvestrov. (Silvestrov V. V. *Hudba je zpěv světa o sobě samém...* Sokrověnnije razgovory i vzgljady so storony: Besedy, stat'ji, pisma / autorka statí, besedovala a sestavila M. Něst'jeva. – Kyjev, 2004. – S.201.)

2.3 Bagately

V doslovném překladu z francouzštiny znamená *bagatelle* *drobnost, hloupost, tretka – název menší skladby, obvykle bez obsahové hloubky a nepříliš obtížné pro interpreta.*

(Stručný hudební slovník A. N. Dolžanského).

Bagately skládali L.van Beethoven, F. Chopin, F. Liszt, A. Webern aj. A. Schönberg považoval bagately za poklad světové hudby, protože je v nich řečeno více, než v mnoha symfoniích. Díky příkladu Françoise Couperina se toto označení ustálilo pro nevelké, interpretačně lehké hudební skladby určené převážně pro klavír.

Bagately, které Valentin Silvestrov, v té době autor již devíti symfonií, začal skládat na přelomu 20. a 21. století, zamýšlel jako nenáročné skladby. Skladatel sám nejednou zdůrazňoval, že se skládaly samy o sobě, bez jakéhokoli záměru. Postupně z velkého množství malých forem vznikl celý „bagatelní epos“, ve kterém *...proud nekonečně se opakujících obrazů zanechává pocit jediného celku naplněného vnitřním životem.*

(Symposion, s. 349).

Na počátku desátých let 21. století spojil Valentin Silvestrov nejlepší bagately do 21 cyklů, které nazval „cyklem cyklů“. Poprvé byl tento cyklus představen jako audiopříloha ke knize Symposion, věnované 75. narozeninám skladatele. Po samotném autorovi nahrál tento *cyklus cyklů* ruský klavírista a známý interpret soudobé hudby Alexej Ljubimov. Na doporučení skladatele je třeba každý cyklus *poslouchat bez přestávek, jako jeden text.*

V. Silvestrov si pro sebe definoval bagately jako hudební „momentky“, které jsou podobné veršům, jež se objevily jakoby náhodně, spontánně. Poetické inspirace k napsání bagatel čerpal Silvestrov z lyrických děl F. Ťutčeva, autobiografického románu *Poezie a pravda*

J.W. Goetha, v němž je popsáno, jak se verše objevují nečekaně, bez jakéhokoli cíle, a také z mnoha Puškinových básní, které vznikaly bez záměru. *„...je to spojeno s menšími formami, které v sobě nahromad'ují okamžik. Velká forma si žádá hodně času a úprav. Nicméně i velká forma začíná patrně momentkou...“*

(A. Munipov *Fermata*, s. 134).

V malířství můžeme jistou bagatelnost podle V. Silvestrova vidět u francouzského malíře Jeana Baptiste Siméona Chardina v jeho zátiších s nepřítažlivými věcmi.

Jako hudební inspirace posloužily schubertovské klavírní a vokální miniatury, zejména moments musicaux, což jsou svým způsobem také bagately.

Při interpretaci bagatel je třeba věnovat pozornost opakování, kde nebude interpret jen opakovat, nýbrž i trochu pozměňovat mikrodynamicky, mikroagogicky, což je de facto podstatou hudby malých forem.

Bagatela-liturgie-haleluja-osvobození, odzbrojení od skladatelství jako očištění-půst před namalováním ikony. Bagatela je pro Silvestrova bogatela, tj. od Boha. (Symposion, s. 275.)

1.3 Dětská hudba

K tvorbě pro děti se V. Silvestrov uchýlil jen jednou, a sice v roce 1973. Jedná se o dvě alba programní hudby s názvem *Hudba pro děti*. První věnoval dceři Inge, druhé příteli a kolegovi, ukrajinskému skladateli Vladimiru Hubeovi. Nahrávku obou cyklů vytvořil v roce 1974 známý ukrajinský klavírista, laureát soutěže královny Alžběty v Bruselu, Jevgenij Ržanov.

Každé album obsahuje sedm skladbiček s názvy:

„*Dětská hudba*“ č. 1

1. *Ukolébavka*, 2. *Moderní tanec*, 3. *Poděkování*, 4. *Údiv*, 5. *Stará melodie*,
6. *Fantastická sonatina (Drak a pták)*, 7. *Ranní písnička*.

„*Dětská hudba*“ č. 2

1. *Zvonečky*, 2. *Jezero*, 3. *Ranní pták*, 4. *Pochod*, 5. *Nokturno*, 6. *Scherzo*, 7. *Pohádka*.

Každý cyklus má vlastní směr „dějové“ linie s vyvrcholeními. První vrchol v šesté skladbě *Fantastická sonatina (Drak a pták)* a druhý v sedmé skladbě *Pohádka*. Programovost je fiktivní, má jen probudit duševní stavy a dojmy v interpretovi a posluchači. Hudební pletivo do značné míry připomíná symfonickou nebo sborovou partituru V. Silvestrova s veškerou poetičností, koncentrací pozornosti ke každému tónu, citlivými, duševními „modulacemi“, jež jsou jeho hudbě vlastní. V obou cyklech jsou tradiční kusy (*Ukolébavka*, *Ranní písnička*, *Zvonečky*, *Pochod*, *Pohádka*) i původní autorské variace na tradiční žánry (*Moderní tanec*, *Fantastická sonatina*, *Nokturno*, *Scherzo*). Další skladby, jako *Poděkování*, *Údiv*, *Jezero*, *Ranní pták*, připomínají výtvarné skici, avšak bez konkrétního obrazu. Silvestrov tak noří pozornost posluchače i interpreta do světa přírody a emocí.

Melodika jednotlivých skladeb souvisí se známými melodickými rysy ukrajinské hudební kultury. Charakter každé skladby se odhaluje se zvláštní přesností pomocí poetických

srovnání a názorné malebnosti hudebního jazyka. Intonační základ výrazných hudebních melodických obrátů, poetické obrazy jednoho z nejméně výraznějších představitelů ukrajinské poezie Tarase Ševčenko a ukrajinské lidové písně vyvolávají bezprostřední analogii s půvabnými obrazy přírody, které jsou velmi blízké životu ukrajinského lidu.

Se sobě vlastní jemnou duševní emocionalitou sytí V. Silvestrov melodiku „*Dětské hudby*“ „zpívající“ plynulostí, expresí, improvizací svobodou. Je mu vlastní meditativnost, sdělnost a klidnost. Klavírní faktura je čirá a bohatá na barevné a dynamické i metricko-rytmické nuance. Vzniká tak dojem impresionistického okamžitého obrazu.

The image displays a musical score for a piece titled "Dětské hudby" by V. Silvestrov. The score is written for piano and voice. It consists of two systems of staves. The first system features a vocal line on a treble clef staff and a piano accompaniment on a grand staff (treble and bass clefs). The tempo and dynamics markings include "rit." (ritardando), "acceler." (accelerando), and dynamic levels such as *sf* (sforzando), *mf* (mezzo-forte), *mp* (mezzo-piano), and *p* (piano). The time signature changes from 3/4 to 2/4. The second system continues the piano accompaniment with markings for *mp*, *mf*, and *p*, and includes a section marked "attacca". The score is annotated with various performance instructions like "rit.", "acceler.", "rit.", "acceler.", "rit.", and "attacca" along with dynamic markings and slurs.

Ve zvukové faktuře se setkávají tonálně-atonální kompoziční technika, seriální tvorba a sonorismus s heterofonní-homofonní harmonickou aleatorikou. Tuto hru stylistických postupů, které jsou spolu navzájem organicky spojeny, můžeme považovat za hlavní skladatelský rys V. Silvestrova.

(poco rit.)

p *mp* *p*

p *pp*

Più mosso

p *pp*

Formálně miniatury připomínají spíše kupletovou formu s plynulým přechodem (způsob hraní attacca mezi skladbami každého cyklu).

2.3.1 Album č. 1

Ukolébavka

Žánrová asociativní skica otevírající první album. Je to miniatura s dvojdílnou strukturou, která se skládá ze dvou prostých period o třiceti taktech s codou. Faktura představuje sborovou čtyřhlasou partituru, kde je každý hlas intonačně individuální a je podtržen metricko-rytmickou svobodou, jak ukazují autorské pokyny v textu (*rubato*, *senza rit.*). Pomalé tempo (*Andantino*), časté změny taktu (2/2–3/2) a specifické požadavky na dynamiku od *p* až do *ppp*. Skladba je napsána v rozsahu dvou oktáv. Při interpretaci *Ukolébavky* je nutné zaměřit pozornost žáka na intonování každého hlasu a protihlasu, ukázat, jak lze každý hlas rozeznít, s jakou dynamikou, jak vystavět rovnováhu mezi hlasy.

Poděkování

Skladba romantického charakteru složená ze dvou částí v tempu andante rubato. Její faktura je prostoupená důslednými kvintami, které tvoří základ písňové melodické linie. Skladba je plná výrazných protihlasů, které jí dodávají charakter vyprávění. Při nacvičování této skladby bude hlavní práce na rytmu: je třeba upozornit žáka na častou změnu taktu, střídání metrických akcentů, cítění těžké doby a začátky frází jsou zde stěžejní. Skladba je také bohatá na harmonické a tonální modulace, na kterých dělá skladatel zastávky v podobě korun, čímž vzniká efekt strnutí, zpomalení ritenuto.

Údiv

Obrazová skica nekonkrétního charakteru s celkově emocionální náladou. Základem melodického pohybu jsou skoky přes několik zvukových rejstříků a ostré dynamické kontrasty s efektem ozvěny. Pedál *tre corde* a *una corda* trvá poměrně dlouho a plní sonorní funkci, tzn. že na sebe vrství harmonické, dynamické a náladové disonance. Pedál je také vybaven autorskými pokyny, například pauza před *Ped* znamená zpoždění pedálu, nebo

„ $\frac{1}{2}$ Ped“ znamená, že se má použít poloviční pedál.

The image displays two systems of musical notation for piano. The first system features a treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a 4/8 time signature. It includes dynamic markings such as *mf*, *fp*, *mf*, and *pp*, along with performance instructions like *acceler.* and *rit.*. Below the staff, there are markings for *una corda* and *tre corde*. The second system continues the piece, showing a change in dynamics to *mf* and *p*, and further *rit.* markings. It also includes *una corda* and *tre corde* markings, with a $\frac{1}{2}$ *rit.* marking at the end.

Stará melodie

Skladba výpravného charakteru v tempu andante rubato, jejíž melodie připomíná flétnový motiv provedený volně, bez zbytečných výmyslů. Při práci na melodii dané skladby je třeba najít začátek fráze, její vrchol a konec, zřetelně je prointonovat a brát přitom na zřetel všechna dynamická přání skladatele.

Moderní tanec a Fantastická sonatina (Drak a pták)

Tvoří v prvním albu kontrast. Spojuje je prvek jisté tanečnosti, vyjádřený v synkopovém pulzujícím rytmu, který tvoří rytmický podklad, melodickou variantnost melodie. Klavírní faktura je bohatá na dvojhmaty: tercie, sekundy a sexty v libovolném pořadí, v nichž hraje hlavní roli vrchní hlas – melodie, kterou je třeba prointonovat výrazně v oblouku. Také jsou zde přítomny prvky kontrapunktu k tématu s jeho dalším rozvíjením. V části *Moderním tanci* se hlavní téma opakuje třikrát, díky čemuž můžeme předpokládat kupletovou formu s variacemi. Vzniká dojem nepřetržitého pohybu. Ve *Fantastické sonatině* je přítomen

zřetelný pohádkový podklad: dva kontrastní obrazy draka a ptáka jsou vyznačeny zřetelnými dynamickými, témbrovými, tempovými kontrasty a rytmickými akcenty. Sonatina je napsána v rozsahu šesti oktáv, v melodii jsou přítomny četné nepředvídatelné skoky o disonanční intervaly a dynamické kontrasty $mf > mp$, $f \text{ sub} > mf$. V doprovodu je mnoho zastavení, je důležité umět nechat doznít dlouhou notu a také si všimnout používání pedálu ve francouzských ligaturách. Tato rozmanitost postupů odráží bohatou paletu pohádkové představivosti skladatele. Při práci na formě je důležitý moment návratu k původnímu tempu hlavního tématu po mnohočetných změnách *accelerando* – *ritenuto*. Samo hlavní téma pak má v sobě tanečnost, která se vyostřuje scherzovým během triol *staccato*, což dodává prvek neklidu. V provedení jsou neklid a napětí ve spodním rejstříku nahrazeny vzdušnou melodií ve vrchním rejstříku, která je pestře označena odstíny $p > pp$, pedál je označen jako *vibrato*. Pro svobodný přednes hudebního materiálu hraje zvláštní úlohu snaha po improvizaci svobodě interpretace.

Ranní písnička

Představuje architektonický oblouk, který celý cyklus rámuje. Znovu jsou před námi žánrové variace. Zpěvná melodie má písňový základ, prostý takt 2/4, polyfonie protihlasů, která se postupně rozvíjí do polyfonie imitačního typu. Opakování prvního tématu svědčí o určité svérázné rondové formě. V rychlém tempu *Allegro* převládá synkopující zrychlený puls. Pedál je opatřen mnoha pokyny autora *Ped-cresc.* *-senza Ped.*, *Con Ped* *+una corda*. Podrobně jsou vypsány dynamické pokyny pro každý hlas: *pp cresc p*. Agogické odchylky mají také jasné hranice:

poco ritenuto – *poco accelerando* – *poco ritenuto* – *a tempo* – *ritenuto*
a dále *koruny* a *tenuto* pro vedoucí hlas v určité době.

2.3.2 Album č. 2

Cyklus představuje žánrové střídání kontrastních čísel, která jdou za sebou bez zastávek, tedy *attaca*, a míří k finální vrcholné skladbě *Pohádka*. Každá skladba je napsána ve dvojdílné formě, často je to zopakovaná perioda s nekontrastní prodlouženou reprízou.

(podle klasifikace L. Mazela a V. Cukkermana Analýza hudebních forem – pozn. autora)

Zvonečky

Malá skladba v tempu *Allegro* připomíná Silvestrovův cyklus *Hudba ve stříbrných tónech*, neobsazuje žádné interpretační složitosti. Je napsána v rozsahu čtyř oktáv. Na podkladu průzračných a jemných modulací šestnáctinových not v pravé ruce hraje levá ruka plynulou melodii ve dvojhmatech. Základem melodie v pravé ruce je arpeggio v C dur, proto je prstoklad tradiční. K interpretaci melodie v levé ruce je nezbytné, aby byl výrazný vrchní hlas. Ve skladbě jsou také momenty echa (ozvěna), které jsou odstíněny kontrastní dynamikou, korunami, ligaturami a různými rejstříky. Je třeba trpělivě doposlouchávat slábnoucí tóny. Zvláštní pozornost musí žák věnovat práci s pedálem: směle používat *una corda* a dlouhý pedál *tre corde*, které spojují několik harmonických vrstev.

Jezero

Příklad krajinomalebné miniatury. Skladba má klidný charakter, převládají v ní dynamické jemnosti od *pp* po *ppp*. Změny taktu 3/4, 4/4, 5/4, 7/8, 5/8. Faktura je polyfonní. Melodie se plynule přelévá z jednoho hlasu do druhého, z jedné ruky do druhé.

Ranní pták

Charakteristická skica scherzového charakteru, vykresluje barvitý obraz ranního ptáka, který se očividně dme pýchou s barevným opeřením, tedy kohouta. Melodika je plná ozdob, staccatových skoků, akcentů a různých dynamických pokynů od samotného skladatele. Skladbu doporučujeme hrát směle, v čilém tempu, s jasnou artikulací.

Pochod

Je plný vtipných a hravých podob pochodu, se kterými se také můžeme setkat v hudbě Sergeje Prokofjeva a Dmitrije Šostakoviče. Tečkovaný rytmus je v melodii i v doprovodu. Tamtéž najdeme opakující se chromatické sestupné pohyby v akordech, které zesilují emoční napětí. Při nácvičku skladby může být důležitým momentem práce s rytmem a pulzací, jasná a přesná artikulace v rychlém tempu. Pochod lze zahrát jako samostatnou skladbu na koncertě nebo ve dvojici s kontrastní kantilénou.

Nokturno

Kantilénová skladba lyrického charakteru. Melodika *Nokturna* je podobná ukrajinské lidové písni s její volnou zpěvností a nečekanými kontrasty. Klavírní sazba je prostoupena imitační a neimitační trojhlasou polyfonií. Při práci s tímto kusem je nutné pečlivě propracovat každý hlas, moment jeho nástupu a ukončení v každé frázi, vyznačit, jak se má intonovat, nalézt barvu a dynamickou rovnováhu pro každý hlas v celku skladby.

Scherzo

Skladba virtuózního charakteru, ve které Silvestrov směle používá polyfonní kontrapunkt, široké skoky v basu i v melodii, drobnou poziční techniku představují rychlé pasáže přecházející „beze švů“ z jedné ruky do druhé, a také cenné novinky hudebního jazyka. Akordová technika s výraznými disonantními spoji na pozadí oktávových skoků je přítomna ve vyvrcholeních na začátku první části a na konci skladby. Dále skladatel používá pro kulminací skladby široký rozsah tří oktáv a změnu tempa z původního vivace na accelerando – poco accelerando. Začátek *Scherza* upoutá pozornost pianissimem, rubatem a průzračným leggierem, ale již v kulminacích se objevují bodavé akcenty sforzanda a dostatečně forte. Závěr skladby rámuje jako klenba napjaté pauzy, celkové diminuendo, koruny na držených notách i na finální pauze.

Pohádka

Závěrečné a nejvelkorysejší číslo cyklu. Je to kus s fantastickým obsahem, v němž skladatel myslí rozsáhle, symfonicky. Forma *Pohádky* připomíná sonátovou formu, kde se obrazy střídají jeden za druhým jako v kaleidoskopu. Ve střední části (provedení) vzniká toccatová epizoda, kde se směle používá martellato v oktávách a kvintách na dlouhou vzdálenost s narůstajícím accelerandem v dynamických mezích od pianissimo po mezzoforte a znovu pianissimo, hraje se lehce, soustředěně, což dodává zvuku odstín tajemna či dokonce strašidelná. Zrcadlová repríza s modulací z e moll do es moll. Pohádka je zakončena akordickým klasterem *e-h-g-es-b-gis*. Skladatel tím nejen bilancuje, ale vyznačuje tak vrchol, k němuž šlo rozvíjení hudebního prostoru v obou cyklech.

Oběma cyklům je společné zobrazení melodického hlasu jak v polyfonní faktuře, tak i ve faktuře homofonně-harmonické. Zřetelně jsou podtrženy kontrasty ve faktuře a harmonická výraznost disonantního pohybu. Silvestrov používá aleatorickou kompoziční techniku, sonorní zvuky ve spojení s folklórním koloritem, a to vše má obrátit pozornost na barevné změny dojmů v projekci uměleckého obrazu. V cyklu se proplétají tradiční i novátorská řešení, díky čemuž můžeme hovořit o polystylistice celého cyklu. V cyklu jsou použity různé druhy klavírní techniky: polyfonní trojhlasá, technika dlouhého svazujícího pedálu, drobná technika v podobě různých ozdob, stupnicových a arpeggiových pasáží, velká technika v podobě oktáv, akordů, různé rytmické varianty v podobě synkop.

Cykly „*Dětská hudba*“ lze doporučit žákům středních a vyšších ročníků hudebních škol, kteří jsou dobře technicky vybaveni a mohli by rozšířit svůj repertoár o hudbu konce 20. století. Cykly lze hrát v celku, avšak koncertní vystoupení žáka může obohatit i kombinace jednotlivých kusů různého charakteru.

2. Interpreti hudby V. Silvestrova

2.2 Alexej Borisovič Ljubimov

Známý interpret současné i staré hudby, sběratel starých nástrojů se narodil v Moskvě roku 1944. Zasloužilý umělec Ruska (1997), Národní umělec Ruska (2003). Vysokoškolský profesor, děkan Fakulty historického a moderního interpretačního umění Moskevské státní konzervatoře, jeden z nejneobyčejnějších a mnohostranných hudebníků současnosti. Studoval u Anny Artobolevské na Ústřední hudební škole, Genricha Nejgauze a Lva Naumova na Moskevské konzervatoři. V roce 1965 získal 1. cenu a zlatou medaili na IV. mezinárodní klavírní soutěži v Riu de Janeiro, v roce 1968 se stal laureátem Mezinárodní soutěže v Montrealu.

V 60. letech projevil zájem o novou hudbu prostřednictvím osobních vztahů se skladateli A. Pärtem, E. Denisovem, V. Silvestrovem, V. Martynovem, S. Gubajdulinou, A. Volkonským, V. Suslinem a seznámil se s partiturami J. Cage a A. Weberna.

Silvestrov věnoval Ljubimovovi několik svých opusů, konkrétně: Klavírní sonátu č. 2, symfonii pro klavír s orchestrem *Metahudba*, symfonickou báseň pro klavír *Postludium*, 6 bagatel op. 113. Ljubimov zase od 60. let vystupoval na osvětových koncertech s hudbou V. Silvestrova a dalších skladatelů v SSSR, v Evropě, v Americe. Ljubimov patří k těm interpretům, kteří jako jedni z prvních docenili význam tvorby V. Silvestrova a dodnes mu zůstali věrni.

K provedení Silvestrovovy hudby přistupuje Ljubimov s neobyčejnou přesností v interpretaci textu, nezřídka se radí se samotným skladatelem. Jeho umění vymyslet atonální improvizaci, která je vyžadována například v *Dramatu* pro housle, cello a klavír (1970–1971), se podle V. Silvestrova vyznačuje přesností jakoby ovládanou dirigentským gestem, je plná silných emocí a blíží se psychotechnice.

V interpretaci postludií a bagatelních skladeb pozdního Silvestrova cítíme v jeho hře vysoké napětí ticha, obavu z narušení jemné světlosti a pokoru. Klavírní zvuk se u Ljubimova vyznačuje křehkostí a vytříbeností. Ljubimov hraje jedinečně lehoučkým způsobem, ...*jako by chodil po jarním ledě* (Sympozion, s. 371).

Silvestrovova hudba tvoří nedílnou součást rozsáhlého repertoáru A. Ljubimova. Můžeme ji slyšet na různých hudebních festivalech a na koncertech. Za zmínku stojí jedno z posledních provedení v Moskvě dne 14. května 2019 na festivalu *Dom-20!*, kde byl posluchačům představen program *Okamžiky 2019* (bagately, elegie, postludia, věnování). V tomto programu zazněly všechny klavírní kompozice z pozdního období V. Silvestrova s poznámkou Nadcyklus.

Hluboký portrét umělecké osobnosti A. Ljubimova vykreslil A. Schnittke: *...Obrovské množství hudebních, literárních, filosofických znalostí, jež vstřebával, se v individualitě tohoto hudebníka (mimořádně přísného, prostého ambicí a hvězdných manýrů) proplétá ve vzácné směsi hloubky a prostoty... Na jedné straně nás ohromí bohatost detailů, které ožívají pod jeho prsty a jsou proniknuty subjektivními výrazy... Na druhé straně nás překvapí objektivní harmoničnost vznikajícího celku, neboť nejen „duch“, ale i „litera“ stylu zůstávají zachovány.*

(A. Schnittke, Subjektivnyje zamětki ob objektivnom ispolnēnii. Sovětskaja muzyka. 1974).

3. Katalog skladeb Valentina Silvestrova

Úplný soupis děl V. Silvestrova poprvé vydaný v roce v 2004 vydavatelstvím M.P. Belaieff (Meinz), kterému patří exkluzivní práva na vydání všech děl V. Silvestrova. Katalog sestavila ukrajinská muzikoložka Tat'jana Frumkis. Distributorem je světově známá německá edice Schott. V předkladané kapitole jsou skladby, ve kterých Silvestrov použil v širokém spektru klavír a klávesové nástroje, například celestu, cembalo, syntezátor, elektronické varhany. Proto katalog má zkrácenou verzi, jedná se o první překlad do češtiny.

4.1 Orchestral Works / Произведения для оркестра / Skladby pro orchestr

Exegi monumentum

Symphony for Bariton or Soprano and Symphonic Orchestra after the poem by Alexander Pushkin (1985-87)

Symfonie pro baryton nebo soprán a symfonický orchestr na básně Alexandra Puškina

2.2.2.2 - 4.2.3.0 – Perc (3) - 2 Harp, Celesta, Pf. – Str. / 24'

UA/ FP:1988, Las Vegas; conductor: Virko Baley

Hymn for the 30th Anniversary of Igor Blashkov * ГИМН (К 30-летию Игоря Блашкова) * *Hymna (k 30. narozeninám Igora Blažkova)*

for Strings, Winds, Piano, Celesta, Harf and Bells

pro smyčcové nástroje, dechové nástroje, klavír, celestu, harfu a zvony

4.0.0.0 – 0.4.0.0 – Piano, Celesta, Harp a and Bell – 6 Violins – 6 Contra Bass / 10'

UA/ FP: The 15th of September 1970, Amsterdam

Utrecht Symphonic orchestra; conductor: Paul Hupperts

(in prep.)

„Metamusik“ * « Метамузыка »* „Metahudba”

Symphony for Piano and Orchestra (1992)

Symfonie pro klavír a orchestr

2.2.2.2 – 4.2.3.1 / Perc (3) – Harp, Celesta, - Str. / 42’

UA / FP: The 12th of March 1993, Berlin

Alexei Lubimov, piano; Radio of Symfonic orchestra in Berlin (DSO Berlin);

conductor: Arturo Tamayo

Score: Bel 543

Meta Waltz * Метавальс * *Metavals*

Symphonic Poem for Orchestra

Symfonická báseň pro orchestr (2002)

2.2.2.2 – 4.2.2.1 – Perc (3) – 2 Harps, Celesta, Pf. – Str. / 19’

UA / FP: September 2003, Lvov (Lemberg); conductor: Vladimir Sirenko

Monodia * Монодия * *Monodie*

Monody for Piano and Orchestra (1965)

pro klavír a orchestr

2.1.1.1 – 2.1.1- Perc. (2) - Pf., Harp, Celesta – Str. / 18’

UA/ FP: The 6th of October 1967, Berlin

Radio Symphonic Orchestra Berlin; conductort: Jan Krenz

Poem for Symphonic Orchestra (in memoriam B. N. Liatoschinskij) *

Поэма памяти Б. Н. Лятошинского * *Poema (na památku B. M. Ljatošynského) pro symfonický orchestr* (1965)

0.0.0.0 - 2.2.2.1 – Perc. (4) – 2 Harps, Celesta, Pf., 2 Str. (Violas or Celli only) / 19'

UA/FP: 1976, Kiev; conductor: Fiodor Glutschenko

Manuskript

Postludium * Постлюдия * *Postludium*

Symphonic Poem for Piano Orchestra (1984)

Symfonická báseň pro klavír a orchestr

2.2.2.2 – 2.1.2.1 – Perc (2) – Harp, Pf. solo – Str. / 20'

UA/FP: 1985, Las Vegas; Virco Baley (piano and conductor)

Requiem for Larisa * Реквием для Ларисы * *Requiem pro Larisu*

for Mixed Choir and Orchestra (1997-99)

pro smíšený sbor a orchestr

Choir in 4th moviment only; poem by Sevtchenko

1.1.2.0 – 2.2.2.1 – Perc. (2) – Synthesizer (also: Celesta), Harp, Pf. – Chor (with Tenor solo) – Str. / 45'

UA / FP: The 27th of November 2000, Kiev; National Symphonical Orchestra of Ukraine;

conductor: Vladimir Sirenko

Chor capella „Dumka“, Choir master: Jevgenij Santschuk

Symphony No. 1 * Симфония No. 1 * *Symfonie č. 1*

for Large Symphony Orchestra (1963, revid. 1974)

pro velký symfonický orchestr

3.3.3.3 – 4.3.3.1 – Perc (3) – 2 Harps – Celesta, Pf. – Str. / 18'

UA / FP: The 2nd of October 1976, Kiev;

conductor: Fiodor Glutschenko

Symphony No. 2 * Симфония No. 2 * *Symfonie č. 2*

for Flute, Percussion – 3 Players, Piano and Strings (1965) / 10'

pro flétnu, 3 hráče na bicí nástroje, klavír a smyčcové nástroje

UA / FP: The 1st of April 1968, Leningrad; Leningrad chamber orchestra;

conductort: Igor Blaschkov

Symphony No. 3 * Симфония No. 3 * *Symfonie č. 3*

for Large Symphony Orchestra (1966)

pro velký symfonický orchestr

4.4.4.4 – 4.4.3.1- Perc (3) – 2 Harps – Celelesta, Pf. – Str. / 22'

UA / FP: The 2nd of October 1976, Kiev;

conductor: Fiodor Glutschenko

Symphony No. 5 * Симфония No. 5 * *Symfonie č. 5*

for Large Symphony Orchestra (1980-82)

pro velký symfonický orchestr

3.3.3.3 – 4.3.3.1- Perc (6) – 2 Harps – Celesta, Pf. – Str. / 48'

UA / FP: May 1985, Kiev

Symphonic Orchestra of Tschaikovsky Music Academy in Kiev;

conductor: Roman Kofman

Symphony No. 6 * Симфония No. 6 * *Symfonie č. 6*

for Large Symphony Orchestra (1994-95)

pro velký symfonický orchestr

3.2.3.3 – 4.3.3.1 - 2 Harps – Celesta, Pf. – Str. / 50'

UA / FP: The 16th of August 2002, Berlin

Symphonic Orchestra ofr Tchaikovsky Music akademyin Kiev;

conductor: Roman Kofman

Score: Bel 589

Symphony No. 7 * Симфония No. 7 * *Symfonie č. 7*

for Orchestra (2002-03)

pro orchestr

2.2.2.2 – 4.2.2.1 - Perc (3) – 2 Harps – Celesta, Pf. – Str. / 20'

UA / FP: The 25th of September 2004, Kiev

Dedication * Посвящение * *Věnování*

Symphony for Violin and Orchestra (1990-91)

Symfonie pro housle a orchestr

2.2.2.2 – 4.2.2.1 - Perc (3) – 2 Harps – Celesta, Pf. – Str. / 40'

UA / FP: The 23rd of November 1993, Berlin

Gidon Kremer, Violin; Deutsches Symfonierorchester Berlin;

conductor: Vladimir Ashkenazy

4.2 Works for Chamber Orchestra * Произведения для камерного оркестра *
Skladby pro komorní orchestr

Autumn Serenade * Осенняя серенада * *Podzimní serenáda*

for Soprano and Chamber Orchestra see Vocal Works

pro soprán a komorní orchestr → Vokální skladby

Meditation * Медитация * *Meditace*

for Violoncello and Chamber Orchestra

pro violoncello a komorní orchestr

1.2.0.1 – 2.0.0.0 - Perc (1) – Celesta / Cembalo, (1 Spieler/1 player), Pf. ad lib. – Str. / 31’

UA / FP: The 10th of June 1976, Kiev;

Valentin Potapov, Violoncello; Kiev Chamber Orchestra, conductor: Igor Blaschkov

Intermezzo * Интермеццо

for Chamber Orchestra

pro komorní orchestr

1.1.1.0 – 2.0.0.0 – Synthesizer, Pf. Perc (2) – Str. / 8’

UA / FP: 1996, Kiev;

Kiev Chamber Orchestra, conductor: Virko Baley

Ode to the Nightingale * Ода соловью * *Óda slavíkovi*

for Soprano, Piano and Chamber Orchestra see Vocal Works

Kantáta pro soprán, klavír a komorní orchestr na básně Johna Keatsema → viz Vokální skladby

Spectrums * Спектры * *Spektra*

Symphony for Chamber Orchestra (1965)

Symfonie pro komorní orchestr

2.0.1.0 – 1.1.1.0 – Perc (2) – Harp, Elektronic Organ, Pf. / 15'

UA / FP: The 8th of December 1965, Leningrad

Solistenensemble der Leningrader Philharmoniker, Dirigent: Igor Blaschkov

Manuskript

4.3 Works for String Orchestra * Произведения для струнного оркестра * **Skladby pro smyčcový orchestr**

Moments of Memory – Part III * МГНОВЕНИЯ ПАМЯТИ (III) *

Okamžiky paměti – 3. část

for Piano and String Orchestra (2003)

pro klavír a smyčcový orchestr

1. Серенада из детства (Serenada of Childhood)
(1954 ... 2003) * *Serenáda z dětství*
2. Elegie
3. Farewell Walz * *Valčík na rozloučenou*
4. Postludium
5. Autumn Serenade * *Podzimní serenáda*

Ua / FP: The 1st of March 2004, Kiev; Chamber Orchestra „Kyjivska Kamerata“

conductor: Valerij Matjuchin

Manuskript

Moments of Poetry and Music * МГНОВЕНИЯ МУЗЫКИ И ПОЭЗИИ * *Okamžiky hudby a poezie*

for Sopran or Baritone, Piano and String Orchestra (2003) *

pro soprán nebo baryton, klavír a smyčcový orchestr

- I. Poem by P. Celan (Russian translation by Mark Belorusets)
Стихотворение Пауля Целана (перевод Марка Белорусца)
Báseň Paula Celana (překlad Marka Belorusca)
- II. Melodie-Postscriptum * Мелодия – postscriptum

for String Orchestra

pro smyčcový orchestr

Ua / FP: The 3rd of October 2003, Kiev; Inna Galatenko, sopran; Roman Repka, piano

Chamber orchestra „Kyjivska Kamerata“, conductor: Valerij Matjuchin

Manuskript

The Messenger – 1996 * Вестник – 1996 * *Věstník - 1996*

for Strings and Synthesizer or Piano (1996-97)

pro smyčcové nástroje a syntetizátor nebo klavír

UA / FP: 1997, Kiev; chamberorchestra „Kyjivska Kamerata“

conductor: Virko Baley

Version for piano solo → see Piano Works

Two Dialogues with Postface * Два диалога с послесловием * *Dva dialogy s doslovenm*

for String Orchestra and Piano

pro smyčcový orchestr a klavír

for String Orchestra (2001-02)

- I. Wedding Waltz * Свадебный вальс * *Svatební valčík*
Fr. Schubert ... V. Silvestrov (1826 ...2002)
- II. *Posludium* * Постлюдия (Postlude) (R. Wagner ... V. Silvestrov) (1882 ...2001)
- III. Morning Serenade * Утренняя серенада * *Ranní serenáda* (V. Silvestrov)
(2002) / 12'

Ua / FP: The 20th of May 2002, Kiev; Chamber orchestra „Kyjivska Kamerata“

Dirigent: Valerij Matjuchin

Epitaph * Эпитафия * *Epitaf*

Version for Piano and String Orchestra * (1999) / 8'

verze pro klavír a smyčcový orchestr

UA / FP: 1997, Kiev; Chamber orchestra „Kyjivska Kamerata“

Conductor: Virko Baley

Score: Bel: 654

see Chamber Music: Epitath L. B.

Music in a Winter's Night * Музыка в зимнюю ночь * *Hudba v zimní noci*

Version for Piano and String Orchestra (2004) / 10'50"

verze pro klavír a smyčcový orchestr

- I. Tango
- II. Serenade „Wilde Erdbeeren“ * *Serenáda Wilde Erdbeeren*

(in prep.)

4.4 Chamber Music * Камерные произведения * Komorní dílo

4.4.1 Works for 1 to 7 Instruments / Произведения для 1-7 инструментов/ Skladby pro 1 až 7 nástrojů

Drama * Драма

pro housle, violoncello a klavír (1970-1971) / 40'

- I. Sonate for Violine and Piano * *Sonáta pro housle a klavír*
- II. Sonate for Violoncello and Piano * *Sonáta pro violoncello a klavír*
- III. Trio for Violine, Violoncello and Piano * *Trio pro housle, violoncello a klavír*

UA / FP: Kiev; Armen Mardschanian, Violine; Maria Tschajkowskaja, Violoncello; Valentin Silvestrov, Piano

Epitaph L. B. * Эпитафия Л. Б. * *Epitaf L. B.*

for Viola or Cello and Piano * *pro housle nebo violoncello a klavír*

“Misterioso” * «Мистериозо» * „*Misterioso*”

for a Clarinetist playing also piano (1996) / 20'

pro hráče na klarinet i klavír

UA / FP: 1996, Kiev, Jevgenij Orkin, klarinet

Bel 604

Orphew – the eternal melody * Орфей – вечная мелодия * Orfeus – věčná melodie

A draft for synthesizer (1997-98) / 45'

pracovní verze pro syntetizátor

only as private recording * *pouze v soukromém záznamu*

Three Postludes * Три постлюдии * Tři postludia

Three pieces which can also be performed separately

Tři skladby, které mohou být provedeny samostatně

I. Postludium DSCH *pro soprán, housle, violoncello a klavír* (1981) / 6'

UA / FP: 1981, Kiev, Lidia Stovbun, soprán; A. Vinokurov, housle; Julie Panteliat, violoncello;
Valerij Matjuchin, klavír

II. Postludium *pro housle sólo* (1981) / 9'30"

UA / FP: 1981, Moskow; Tatjana Grindenko

III. Postludium *pro violoncello a klavír* (1982) / 3'40"

UA / FP: 1983, Moskow; Ivan Monighetti, violoncello; Valentin Silvestrov klavír

Score with parts: Bel 619

„Post scriptum“

Sonata for Violin and Piano (1990) / 15'

Sonáta pro housle a klavír

UA / FP: 1991

Frankfurt/M.; Thomas Zehentmair, Violin; Siegfried Mauser, Piano

Bel 638

Projections * Проекции * *Projekce*

on Harpsichord, Vibraphone and Bells

na cembalu, vibrafonu a zvonech

UA / FP: 1970, Kiev, Galina Guba, cembalo; Vladimir Klokolnikov vibrafon;

Armen Mardschanin zvony

Bel 608

Quintett * КВИНТЕТ * *Kvintet*

for 2 Violins, Viola, Violoncello and Piano (1961) / 21'

pro 2 housle, violu, violoncello a klavír

Sonate for Cello and Piano * Соната для виолончели и фортепиано * *Sonáta pro violoncello a klavír*

(1983) revid. 2002 / 22'

UA / FP: 1984, Moskow, Ivan Monighetti, Violononcello; Valentin Silvestrov, Piano

Bel 656

Trio

for Flute, Trumpet and Celesta

Trio pro flétnu, trumpetu a celestu

UA / FP: The 24th of September 1964, Berliner Festwochen; Aurele Nicolet, flute; Frizz Wewsening, trumpet; Rolf Kuhner, celesta

Score with Parts: Bel 645

4.5 Piano Works * Фортепианные произведения * Klavírní dílo

Kompletní klavírní dílo Valentina Silvestrova publikováno dle současného katalogu ve 3 dílech ve vydání

M. P. Belaieff.

(Bel 681 a/b/c)

(in prep.)

Moments * МГНОВЕНИЯ * *Okamžiky*

a cycle of 3 pieces * цикл из 3 пьес * *cyklus 3 skladeb*

(2003) / 12'30"

I. Morning Waltz * Утренний вальс * *Ranní waltz*

II. Postludium * Постлюдия

III. Intermezzo

Bel 681 c

Moments of Memory (I) * МОМЕНТЫ ПАМЯТИ (I) * *Momenty paměti (I)*

Part I, a cycle of 3 pieces * *Část I., cyklus 3 skladeb*

(2003) / 10'25"

I. Intermezzo

II. Serenade

III. Pastorale

Bel 681 c

Moments of Memory (II) * Моменты памяти (II) * *Momenty paměti (II)*

Part II, a cycle of 3 pieces * *Část II., cyklus 3 skladeb*

(2004) / 9'

- I. Elegie
- II. Intermezzo
- III. Serenade

Manuskript

The Messenger – 1996 * Вестник – 1996 * *Věstník – 1996*

(1996-97) / 8'

UA / FP: 1998, Kiev, Jevgenij Gromov, Piano

Bel 681 c

Two Dialogues with Postface * Два диалога с послесловием * *Dva dialogy s doslovem*

version for Piano solo * *verze pro klavír sólo* (2001-02) / 9'

- I. Wedding Waltz * Свадебный вальс * *Svatební waltz*
Fr. Schubert ... V. Silvestrov) (1826 ...2002)
- II. ***Postludium*** * Постлюдия (Postlude) (R. Wagner ... V. Silvestrov) (1882 ...2001)
- III. Morning Serenade * Утренняя серенада * *Ranní serenáda* (V. Silvestrov)
(2002)

Ua / FP: The 20th of May 2002, Kiev; Chamber orchestra „Kyjivska Kamerata “

See also Works for String Orchestra

Bel 681 c

Elegie * Элегия

(1967, revid. 1999) / 10'

UA / FP: Kiev, Alexei Lubimov, Piano

Bel 681 a

Music from a distance * Отдаленная музыка * *Vzdálená hudba*

(1956, revid. 1993) / 9'

I. Nocturne

II. Waltz

III. Prelude

Bel 681 b

2 Epitaphes * Две эпитафии * *Dva epitafy*

(2001) / 8'30"

I. Barkarola

II. Lullaby * Ukolébavka

Bel 681 c

Memories of Childhood * Воспоминания детства* *Vzpomínky z dětství*

(2003) / 7'

I. Waltz

II. Serenade

Manuskript

Hymne - 2001 * ГИМН - 2001 * *Hymna - 2001*

for String Orchestra

pro smyčcový orchestr / 7'

Verze pro klavír (2001)

Score 659

Spring Serenades * Весенние серенады * *Jarní serenády*

cycle of 6 pieces * *cyklus 6 skladeb* (2004) / 12'

Manuskript

Children's Music No. 1 * Детская музыка No. 1 * *Dětská hudba č. 1*

(1973) / 15'

I. Колыбельная * *Ukolébavka*

II. Современный танец * *Moderní tanec*

III. Благодарность * *Poděkování*

IV. Удивление * *Údiv*

V. Старинная мелодия * *Stará melodie*

VI. Фантастическая сонатина (Дракон и птица) * *Fantastická sonatina (Drak a pták)*

VII. Утренняя песенка * *Ranní písnička*

UA / FP: 1974, Kiev, Evgenij Rzhanov, Piano

Bel 681 b

Children's Music No. 2 * Детская музыка No. 2 * *Dětská hudba č. 2*

(1973) / 12'

- I. Колокольчики * *Zvonečky*
- II. Озеро * *Jezero*
- III. Утренняя птица * *Ranní ptak*
- IV. Марш * *Pochod*
- V. Ноктюрн * *Nokturno*
- VI. Скерцо * *Scherzo*
- VII. Сказка * *Pohádka*

UA / FP: 1974, Kiev, Evgenij Rzhanov, Piano

Bel 681 b

„Kitsch – Music” * « Китч – музыка »* „*Hudba – Kýč*”

(1970) / 17'

- I. Allegro vivace
- II. Moderato
- III. Allegretto
- IV. Moderato
- V. Allegro

UA / FP: 1978, Kiev, Yurii Smirnov, Piano

Bel 681 a

Oral Music * Устная музыка * *Ústní hudba*

A cycle of 4 pieces * *cyklus 4 skladeb*

- I. „For the Birthday of Tatiana Frumkis” * „*K narodeninám Tatiány Frumkis*”
- II. „For the Birthday of Tatiana Rexrot” * „*K narodeninám Tatiány Rexrot*”
- III. „For the Birthday of Marina Nestieva” * „*K narodeninám Maríny Nestjevy*”
- IV. „For the Birthday of Svetlana Savenko” * „*K narodeninám Světlány Savenko*”

UA / FP: 2001, Venice; Evgenii Gromov

Bel 681 c

Music in the old style * Музыка в старинном стиле * *Hudba v starodávném stylu*

(1973) / 20’

- I. Morning Music * *Ranní hudba*
  1. Allegro
  2. Andantino rubato
  3. Vivace rubato
- II. Evening Music * *Večerní hudba*
  1. Andante
  2. Allegretto (B Dur)
  3. Allegretto (G dur)
  4. Vivace
- III. Contemplation * *Pozorování*
  1. Allegretto
  2. Moderato rubato
- IV. Dedication * *Věnování*
  1. Andantino rubato
  2. Moderato rubato

UA / FP: 1985, Kiev, Valerii Matuchin, Piano

Bel 681 a

Music in the Winter Night * Музыка в зимнюю ночь * *Hudba v zimní noci*

version for piano and synthesizer * *verze pro klavír a syntetizátor* (2004) / 10'

- I. Tango
- II. *Serenáda „Divoká malina“*

(in prep.)

Naive Music * *Naivní hudba*

(1954-55, revid. 1993) / 26'

- I. Waltz * *Valčík*
- II. Nocturno * *Nokturno*
- III. Fairy Tale * *Pohádka*
- IV. Idyll * *Idyla*
- V. Nocturno * *Nokturno*
- VI. Preludium
- VII. Waltz * *Waltz*

Bel 681 b

Nostalgie

(2001) / 4'50"

Bel 681 c

3 Pastorales * *Tři pastorále*

(2004) / 4'

Manuskript

Classical Sonata * *Klasická sonáta*

(1963, revid. 1974) / 8'

- I. Allegro
- II. Moderato
- III. Allegretto

UA / FP: 1975, Kiev, Evgenii Rzhanov, Piano

Bel 681 b

Sonata No. 1 * *Sonáta č. 1*

(1972, revid. 1999) / 18'

- I. Moderato con molto attenzione
- II. Andantino

UA / FP: 1975, Kiev, Nikolai Suk, Piano

Bel 681 a

Sonata No. 2 * *Sonáta č. 2*

(1975, revid. 1999) / 17'

in one moment * *jednověťá*

UA / FP: 1975, Kiev, Nikolai Suk, Piano

Bel 681 a

Sonata No. 3 * *Sonáta č. 3*

(1979, revid. 1999) / 15'

- I. Preludio
- II. Fuga
- III. Postludio

UA / FP: 1974, Kiev, Valerii Matuchin, Piano

Bel 681 a

Sonatina

(1960) / 7'

- I. Allegro
- II. Andante
- III. Allegro vivace

UA / FP: 1965, Kiev, Evgenii Rzhanov, Piano

Bel 681 b

Two Pieces * *Dvě skladby*

(1956-57, revid. 2000) / 13'

- I. Noctorno
- II. Intermezzo

Bel 681 c

Two Pieces * *Dvě skladby*

(2001) / 4'

- I. Benedictus (Night * *Noc*)
- II. Sanctus (Morning * *Ráno*)

Bel 681 c

Two Pieces * *Dvě skladby*

(2003) / 3'30"

- I. Chopin Moments * *Chvilé Chopina*
- II. Spring Moments * *Chvilé jara*

Bel 681 c

Two Pieces * *Dvě skladby*

(2004) / 3'30"

- I. Mazurka
- II. Pastorale

Manuskript

Three Pieces * *Tři skladby*

(2001) / 10'

- I. Bagatelles * *Bagately*
- II. Hymne * *Hymna*
- III. Melodie

Bel 681 c

Three Pieces * *Tři skladby*

(2003) / 10'

- I. Mozart Moments (I) * *Chvilé Mozarta (I)*
- II. Mozart Moments (II) * *Chvilé Mozarta (II)*
- III. Autumn Moments * *Podzimní chvíle*

Bel 681 c

Five Pieces * *Pět skladeb*

(1963) / 7'

- I. Preludium
- II. Toccata
- III. Melodie
- IV. Choral
- V. Interrupted Sonatina * *Přerušená sonatina*

UA / FB: Radio Baden Baden; Maria Bergmann, Klavier

Bel 681 a

Triade * *Триада* * *Triáda*

(1962) 10'

- I. Sings: 7 short pieces * *Знаки* * *Značky: 7 krátkých skladeb*
- II. Serenade: 3 pieces * *Серенада* * *Serenáda: 3 skladby*
- III. Music of silver tones – 3 pieces * *Музыка серебристых тонов* * *Hudba stříbrných tónů – 3 skladby*

UA / FB: Teile I – II: 5. Mai 1964, Bremen („Pro musica nova 1964“) Bernhard Kontarsky, Klavier; Triade (I-III): 11. Oktober 1967, Berlin; Rolf Kuhnert, Klavier

Bel 681 c

Three Waltzes * Три вальса * *Tři valčíky*

(2003) 10'

- I. Waltz of the Moment * Вальс мгновений * *Valčík okamžiků*
- II. Fleeting Waltz * Мимолётный вальс * *Letmý valčík*
- III. Moon Waltz * Лунный вальс * *Měsíčný valčík*

Bel 681 c

Three Waltzes * Три вальса * *Tři valčíky*

(2004) 14'

- I. Christmas Waltz * Рождественский вальс * *Vánoční valčík*
- II. Waltz of Remembrance * Вальс памяти * *Vzpomínkový valčík*
- III. Moment of the Viennes Waltz * Мгновения венского вальса * *Okamžiky vídeňského valčíku*

Manuskript

Christmas Music * Рождественская музыка * *Vánoční hudba*

a cycle of 3 pieces * *cyklus 3 skladeb* (2003-04) / 11'

- I. The 31 of December ... Night * 31. prosince ... Noc
- II. The 1st of January ... Night * 1. ledna ... Noc
- III. The 7th of January ... Night * 7. ledna ... Noc

Manuskript

Three Dedications * Три посвящения * *Tři věnování*

(2004) / 12'

- I. The 27 of January 1756 ... for the Birthday of W. A. M.
27 января 1756 года ... ко дню рождения W. A. M.
27. ledna 1756 ... k narozeninám W. A. M.

- II. The 31 of January 1797... for the Birthday of F. P. Sch.
31 января 1797 года ... ко дню рождения F. P. Sch.
31. ledna 1797 ... k narozeninám F. P. Sch.

- III. The 22 of February 1810... for the Birthday of F. F. Ch.
22 февраля 1810 года ... ко дню рождения F. F. Ch.
22. února 1810 ... k narozeninám F. F. Ch.

Manuskript

3th of February 1857 – In memory of M. I. G. *

3 февраля 1857 ... в память о М. И. Г.* *3. února ... vzpomínka na M. I. G.*

a cycle of 3 pieces * *cyklus 3 skladeb* (2004) / 12'

- I. Sarabanda
- II. Waltz
- III. Serenada

Manuskript

19th of November 1828 – In memory of F. P. Sch.

* 19 ноября ... в память о F. P. Sch.

* *19. listopada 1828 ... vzpomínka na o F. P. Sch.*

a cycle of 4 pieces * *cyklus 4 skladeb* (2004) / 13'

- I. Preludium
- II. Moment musical
- III. Lullaby * *Ukolébavka*
- IV. Farewell song * *Píseň na rozloučenou*

Manuskript

20 May 1804 – the birthday of M. I. G.

* 20 мая 1804 года ... ко дню рождения М. И. Г.

* *20. května 1804 ... k narozením M. I. G.*

(2004) / 6'

- I. Preludium
- II. Serenade
- III. Postludium

Manuskript

4.6 Vocal works * Вокальные произведения * Vokální skladby

4.6.1 Works for Solo Voice and Orchestra * Skladby pro sólový zpěv s orchestrem

Moments of Poetry and Music * Мгновения поэзии и музыки

* *Okamžiky poezie a hudby*

for Soprano or Baritone, Piano and Strings * pro soprán nebo baryton, klavír a smyčcové nástroje (2003)

I. Poem by Paul Celan, Russian translation by Mark Belorusets *

Báseň Paula Celana, ruský překlad Marka Belorusca

II. Melodie – Post scriptum (*pro klavír a smyčcové nástroje*)

6.4.4.3.2 – Canto – Pf. / 6'30"

UA / FP: The 3rd of October 2003, Kiev; Inna Galatenko, Soprano, Roman Repka, Piano, Chamber Orchestra „Kijivska Kamerata“, conductor: Valerii Matuchin

Manuskript

Autumn Serenade * Осенняя серенада * *Podzimní serenáda*

for Soprano and Chamber Orchestra (1980, revid. 2000) * *pro soprán a komorní orchestr*

(Soprano in 2nd movement only * *v 2. větě soprán sólo*)

I. Tango

II. Song * *Píseň*

III. Intermezzo

IV. Lulliby * *Ukolébavka*

Flute in G, Ten. Sax. – 2 Cor., 2 Trombe – Vibrafono, Perc. – Synthesizer, Elect. Guitar, Bass Guitar – Harp, Pf. – Str. / ca. 14'

UA / FP: 2000, Kiev, Chamber Orchestra „Kijivska Kamerata“, conductor: Valerii Matuchin

Manuskript

**Cantata for Soprano and Chamber Orchestra on poems by Tyutchev and Blok
(Russian texts) * Кантата на стихи Тютчева и Блока * *Kantáta pro soprán a komorní
orchestr na básně Ťutčeva a Bloka (ruský text)***

1.1.0.0 – 2.0.0.0 – Cembalo, Harp, Perc. (1) – Str. (without violins) / 12'

UA / FP: The 12th of January 1975, Kiev; Lidija Stovbun, Sopran; Kiev Chamber Orchestra;
Conductor: Igor Blazhkov

**4.6.2 Works for Solo Voice and Ensemble * Skladby pro sólový zpěv a instrumentální
soubor**

Postludium DSCH

Pro soprán, housle, violoncello a klavír (1981-82) 6'

(= No. 1 „Tři postludia“)

UA / FP: 1981, Kiev; Lidija Stovbun, Sopran; A. Vinokurov, Violin; Julie Panteliat, Violoncello,
Valerii Matuchin, Piano

Score withpart: Bel 619

Forest Music * Лесная музыка * *Lesní hudba*

(1977-78) / 25'

for Soprano, French Horn and Piano on text by Gennadi Ajgi, Russian text with
transliteration

pro soprán, lesní roh a klavír na slova Gennadije Ajgitho

UA / FP: 1978, Kiev, Lidia Stovbun, Soprano; Andrej Kirpan, Horn; Valerii Matuchin, Piano

4.6.3 Works for Voice and Piano * *Skladby pro hlas a klavír*

Ancient Ballad * Старинная баллада * *Starodávná balada*

after a poem by A. Belyi, for Baritone or Soprano and Piano, Russian text *
podle básně A. Bělého, pro baryton nebo soprán a klavír, ruský text
(1977) / 13'

UA / FP: 1985, Moskow; Anna Soboleva, Soprano; Vsevolod Sokol-Mazug, Piano
Manuskript

Diptych

for Soprano and Piano * *pro soprán a klavír* (2006) / 6'

1. Báseň na slova F. Ťutčeva *Lidské slzy*
2. Postludium
(in prep.)

Simple Songs * Простые песни * *Jednoduché písně*

a cycle of six songs on poems by Mandelstam, Pushkin and anonymous poets

for Soprano or Baritone and Piano, Russian text (1974-81) / 25' *

cyklus šesti písní na slova Mandelštama, Puškina a anonymních básníků

pro soprán nebo baryton a klavír, ruský text

1. Мчатся облака * Clouds are passing by *... (anon.)
2. „Sonata“ (anon.)
3. Осенняя песня * Autumn song * *Podzimní píseň* (anon.)
4. Я вернулся в мой город, знакомый до слёз * I have returned on my way
(Mandelstam)
5. *Гимна* * ГИМН (Когда могущая зима) (Pushkin)
6. Once lived Alexander Gertcovitch, a Jewish Musician (Mandelstam) * Жил
Александр Герцович

UA / FP: Moscow, 1982; Svetlana Savenko, Voice; Valentin Silvestrov Piano
Manuskript

“Kitch Songs” * «Китч-песни» * „*Písně - Kůč*“

Song cycle for medium voice – soprano or baritone – and piano, Ukraine text *

Cyklus písní pro střední hlas – soprán nebo baryton a klavír, ukrajinský text

(1973) / 20'

- I. Прислухайся (G. Koval) * *Zposlouchej se*
- II. Свято слів (Valerij Kurinskij) * *Svátek slov*
- III. Oh, el sol ni espera, no! (To the memory of: G. Lorca) (Valerij Kurinskij, in
ukrain.) * *Ó! Slunce nečeká, ne! (Vzpomínku na G. Lorcu)*
(překl. autora) * Oh! The sun doesn't even wait, no!
- IV. Дні забуті * *Zapomenuté dny* * Forgotten Days (text by V. Krischenko)
- V. Song for Anna * Пісня для Анни * *Píseň pro Annu* (text by V. Kurinskij)

Manuskript

Two Songs * Две песни * Dvě písně

for Bariton or Mezzo Soprano and Piano (Russian text) *

pro baryton nebo soprán a klavír; (1999-2000) 6'

1. River of Times * Река времён * *Řeka časů* (text by G. Derzhavin)
2. Morning Song (V. Silvestrov) * Утренняя песня * Ranní píseň

UA / FP: Moscow, 2000; Svetlana Savenko, Voice; Yurii Polubelov, Piano

Manuskript

Two Songs * Две песни * Dvě písně

on poems by Grigorii Choroshilov (rus.) * *na básně Grigorije Chorošilova*

(2002) / 12'10"

UA / FP: Kiev, 2004; Inna Galatenko, Voice; Roman Repka, Piano

(in. prep.)

Two Songs * Две песни * Dvě písně

on poems by Vladimir Aleinikov (rus.) * *na básně Vladimira Alejnikova*

(2003) / 6'

UA / FP: Kiev, 2003; Inna Galatenko, Voice; Roman Repka, Piano

(in. prep.)

Three Songs * Три песни * Tři písně

on poems by Gennadij Ajgi (rus.) * *na básně Gennadije Ajgího*

(2002) / 10'

UA / FP: Kiev, 2003; Inna Galatenko, Voice; Roman Repka, Piano

(in. prep.)

Three Songs * Три песни * *Tři písně*

(2003) / 12'

1. The song of Destiny (by A. Blok) * Песня судьбы * *Píseň osudu (překl. autora)*
2. Prelude to the Future (V. Majakovskij) * Прелюдия будущего * *Preludium budoucnosti (překl. autora)*
3. The Final Tune of a Wayfarer (Yaroslav Ivashkevitsch) * Последняя песенка странствующего подмастерья * *Poslední melodie poutníka (překl. autora)*

UA / FP: Kiev, 2003; Inna Galatenko, Voice; Roman Repka, Piano
(in. prep.)

Four Songs * Четыре песни * *Čtyři písně*

after Mandelstam for Bariton and Piano, Russian text * *na slova Mandelštama pro baryton a klavír* (1982) / 14'

1. Колют ресницы * *Řezou mě řasy*
2. Я не знаю, с каких пор эта песенка началась * *Co já vím, kdy poprvé*
3. За гремучую доблесть грядущих веков * *Pro hřmící chrabrost*
4. Поит дубы холодная криница * *V studánce křišťálu*

UA / FP: Moskow, 1986, Sergej Yakovenko, Bariton; Valentin Silvestrov, Piano
Manuskript

Nocturne * Ноктюрн * *Nokturno*

for Soprano and Piano * *pro soprán a klavír*

(1973, revid. 1982) / 6'

Ukrajinský text Valeria Kurinského

Manuskript

Two Romances * Два романса * *Dvě romance*

for medium voice after poems by A. Blok * *pro střední hlas podle básně A. Bloka (ruský text)*

(1961) 5'

UA / FP: 2000, Kiev, Irina Docenko, Sopran; Valerii Matjuchin Piano

Manuskript

Silent Songs * Тихие песни * *Tiché písně*

(24 songs), a vocal cycle in 4 sections on poems by classical poets, for Soprano or Baritone and Piano, Russian texts * *(24 písní), vokální cyklus ve 4 dílech na texty klasických básníků, pro soprán nebo baryton a klavír, ruský text*

(1974-77) / ca. 110'

- I. Five Songs on texts by: E. Boratynski, John Keats, A. Pushkin and T. Schevchenko * *Pět písní na texty J. Boratynského, Johna. Keatse, A. Puškina a T. Ševčenka*
  1. Poetry heals the ailing spirit (Boratynskii) Болящий дух врачует песнопенье (Боратынский) * *Zmučenou duši léčí poezie (Boratynskij)*
  2. There where storms and bad weather (Boratynskii) * Были бури, непогоды (Боратынский) * *Byly bouře, zlé počasí (Boratynskij)*
  3. La Belle Dame sans merci (rus. von B. Lewik)
  4. * Зачем, о рыцарь, бродишь ты (рус. Перевод В. Левика) * *Co je ti, bledý rytíři (česk. překl. J. Vrchlického, Moderní básníci angličtí (1700-1800). Praha: Jos. R. Vilímek, vyd. Okolo 1900. s. 229-230)*
  5. Унылая пора, очей очарованье! (Пушкин) * Melancholy time! Enchantment for the eyes! (Pushkin) * *Smutný čas! Kouzlo očí! (Puškin)*

6. Прощай, світе, прощай земле! (Шевченко) * Farewell, o world!
Farewell a earth! (Schewtschenko) * *Sbohem světe, sbohem země!*
(*Ševčenko*)

II. Eleven Songs on texts after A. Puskin, M. Lermontov, F. Tjutchew, P. B. Shelley, O. Mandelstam and S. Yesenin * *Jedenáct písní na texty A. Puškina, M. Lermontova, F. Ťutčeva, P.B. Shelley, O. Mandelštama a S. Jesenina*

1. Что в имени тебе моем? (Пушкин) * What is my name to you? (Pushkin) *
Co pro tebe znamená mé jméno? (Puškin)
2. Я скажу тебе с последней прямою (Мандельштам) * I will tell you with
complete directness (Mandelstam) * *Sdělím ti to zcela upřímně (Mandelštam)*
3. Пью за здоровье Мери (Пушкин) * I drink to the health of Mary's health
(Pushkin) * *Piju na Mariino zdraví (Puškin)*
4. Зимняя дорога: «Сквозь волнистые туманы» (Пушкин) * Trough waving
mists (Pushkin) * *Zimní cesta: Skrz valící se mlhy (Puškin)*
5. Белеет парус одинокий (Лермонтов) * A solitary sail shines white
(Lermontov) * *Bílé světlo osamělé plachetnice (Lermontov)*
6. Я встретил вас (Тютчев) * I met you (Tjutschev) * *Potkal jsem Vás (Ťutčev)*
7. Островок (Шелли) * The isle (Shelley) * *Ostrov (Shelley)*
8. Несказанное, синее, нежное (Есенин) * Indescribable blue, tender
(Yesenin) * *Nevýslovné, modré, něžné (Jesenin)*
9. Осенняя песня: «Отговорила роща золотая» (Есенин) * Autumn song
(Yesenin) * *Podzimní píseň (Jesenin)*
10. Топи да болота (Есенин) * Swamps and marshes (Yesenin) * *Bažiny a blata
(Jesenin)*
11. Зимний вечер. «Буря мглою небо кроет» (Пушкин) * Winter evening
(Pushkin) * *Zimní večer „Bouře mlhou nebe kryje“*

(překl. V. A. Jung, casopisy-texty.cz)

III. Три песни на слова Лермонтова * Three songs after Lermontov *

Tři písně na slova Lermontova

1. Когда волнуется желтеющая нива * When the yellowing cornfield stirs *

Když rozčeří se v dál žloutnoucí niva

překl. Zdenka Bergrová, Stesk rozumu (Výbor z básnického díla M. J. Lermontova); Praha, Lidové nakladatelství, 1976, 272 str.; Městská knihovna v Praze, Signatura: B 16005)

2. Выхожу один я на дорогу * I go alone on to the road * *Sám a sám si vyjdu v noční тиши* (překl. Zdenka Bergrová)

3. Горные вершины * The mounting summits *

Skalní štít

(překl. Zdenka Bergrová)

IV. Пять песен на слова Пушкина, Тютчева, Манделъштама и Жуковского * Five Songs on text after A. Pushkin, F. Tjutschev, O. Mandelstam and Shukovski * *Pět písní na slova Puškina, Ťutčeva, Mandelštama, Žukovského*

1. Elegie. Стихи, сочиненные ночью, во время бессонницы (Пушкин) * Verses composed at night, during insomnia (Pushkin) * *Básně složené v noci, v nespavosti* (překl. autora)

2. Choral. Пора, мой друг, пора! (Пушкин) * It is time, my friend (Pushkin) * *Je čas, příteli, je čas!* (Puškin)

3. Meditation. И Шуберт на воде (Манделъштам) * And Schubert on water (Mandelstam) * *I Schubert na vodě* (Mandelštam)

4. Postludium. Воспоминание (О милых спутниках, Жуковский) * Don't talk with sorrow about the dear companions (Shukovski) * *Vzpomínka* (Žukovskij)

UA/FP: 1978, Moskow, Valerij Pjanov, Voice, Valentin Silvestrov, Piano; 1978, Leningrad; Jurij Olejnik, Voice; Valentin Silvestrov, Piano; The First Concert Performance: The 9th of March, 1985, Moskow; Sergej Jakovenko, Bariton; Ilia Scheps, Piano

Steps * Ступени * *Schody*

a Vocal cycle of 11 songs on poems by Blok, Pushkin, Tyutchev, Keats, Sollogub, Boratynski, Mandelstam and anonymous poets, Russian text *

Vokální cyklus 11 písní na texty Bloka, Puškina, Ťutcheva, Keatse, Sologuba, Boratynského, Mandelštama a anonymních básníků, ruský text

(1980-82, revid. 1997) / 56'

1. Dedication * Посвящение * *Věnování* (Blok)
2. Elegie * Элегия (anon.)
3. My soul * Душа моя * *Duše moje* (Sologub)
4. The blue- grey shadows have moved * Тени сизые смешались * *Šedavé stíny se pohnuly* (Ťutchev)
5. What are you for? * На что вы, дни? * *K čemu jste?* (Boratynskij)
6. Elegie * Элегия (безумных лет) (Puškin)
7. Oh, my prosthetic soul * О, вещая душа моя * *Ach moje duše věštce* (Ťutchev)
8. Sisters? heavenness and tenderness * Сёстры тяжесть и нежность * *Sestry tíže a něha* (Mandelštam)
9. To the Dream * Ко сну (Keats) * *Ke snu* (Keats)
10. Last Love * Последняя любовь * *Poslední láska* (Ťutchev)
11. I have forgotten the word I wanted to say * Я слово позабыл * *Slova jsem zapomněl* (Mandelštam)

UA/FP: Kiev, 1984, Svetlana Savenko, Voice; Valerij Matjuchin, Piano
Manuskript

5 Závěr

Ukrajinský skladatel Valentin Silvestrov je jedním z nejsobitějších umělců 20. a počátku 21. století. Stojí v řadě s A. Pärtem, A. Schnittkem, S. Gubajdulinou. Byl u zrodu ukrajinské avantgardy a prošel si mnoha hudebními a instrumentálními experimenty dodekafonické hudby, pocítil nepřízeň kolegů i tvůrčí krizi, po níž nastal prudký návrat k melodii jakožto alťě a omeze hudby, kam dospěl již jako zkušený skladatel. Proto jeho hudba vyvolává mnoho sporů, přitahuje pozornost a občas působí experimentálně.

To je však jen vnější stránka jeho tvorby. Podle mého názoru je rozluštění Silvestrovovy hudby třeba hledat v jeho vzletné melodice, jež je svou zpěvností hluboce spjata s ukrajinskou hudební kulturou, a také v energii rytmu, která se blíží poetické řeči. V nich se proplétá lyričnost, melancholie a hluboký, skrytý pocit tragična, jež dokáží ohlušit tichem pomlk a nemyslitelnými odstíny piana. Nejjasněji a v největší šíři se to projevuje v Rekviem pro Larisu, které je věnováno předčasně zesnulé manželce skladatele, a ve vokálním cyklu Tiché písně, v němž jsou sebrána mistrovská díla ruské, ukrajinské a zahraniční poezie.

Silvestrov je velkým mistrem klavírního tónu a velkým experimentátorem. Používá v širokém spektru hudební formy, mixuje je a skládá nové. Ve svých skladbách v různých obdobích využíval klavír a klávesové nástroje s velkou zvědavostí. V rozmezí diplomové práce byla zvolená a analyzovaná významná díla pro sólový klavír, která akcentují a ukazují hudební vývoj skladatele: klavírní sonáta se vztahuje k avantgardnímu období, cyklus "Hudba-Kýč" je myšlen skladatelem jako přechod ke "slabému stylu" a návrat k melodii, a poslední hudební etap bagatelní jsou kvintesencí hudebního smyslu a života skladatele. Z pedagogického repertoáru jsem vybrala cyklus "*Dětská hudba*", ke kterému jsem přidala didaktické poznámky. Hudbou Silvestrova lze obohatit repertoárový list i zkušeného interpreta a překvapit publikum.

Jakmile se člověk seznámí s literaturou, partiturami, zvukovými a obrazovými nahrávkami, na kterých je možné slyšet živou hru i řeč V. Silvestrova, nabyde dojmu světlonosné osobnosti v neutuchající práci, s vroucím, ctnostným duchem, která vzdoruje pseudomění.

Silvestrova hudba dnes, to jsou četné klavírní bagately, metahudba a postludia, pro něž nachází Silvestrov inspiraci v okamžiku, kterého je třeba se dočkat...

6 Seznam použitých informačních zdrojů

6.1 Knihy

VALENTIN SILVESTROV. Dočekatysja muzyky. Lekcii-besidy. Za materialamy zuстріčej, organizovanych Sergijem Pil'utikovym. Kijiv : DUCH I LITERA, 2011. -376 s. ISBN 978-966-378-199-0.

ALLA VAJSBAND, KONSTANTIN SIGOV (sostaviteli). Simposion: Vstrječi s Valentinom Silvestrovym. Kijev : DUCH I LITERA, 2012, 408 s. ISBN 978-966-378-274-4.

VALENTIN SILVESTROV. Katalog skladeb M. P. Belaieff. (Mainz) Ediatorial deadline: October 2004. Distribubuter by SCHOTT.

ALEXEJ MUNIPOV. Fermata (razgovory s kompozitorami). NOVOJE IZDATELSTVO, 2019.

STEFANIJA PAVLIŠIN. Valentin Silvestrov. Vydavnyctvo MUZYČNA UKRAJINA, 1989, 87 s. ISBN 5-88510-063-2

ALEXANDR DOLŽANSKIJ. Kratkij muzykalnyj slovar. Sankt-Peterburg Izdatelstvo LAŇ, 2000, ISBN 5-8114-0231-7

ALEX ROSS. Zbývá jen hluk. Naslouchání dvacátému staletí. ARGO / DOKOŘÁN, 2007, přeložil Petr Kopet, 2011, ISBN 978-80-257-0558-2 (ARGO)

MARK ARANOVSKIJ. Muzykalnyj text. Struktura i svojstva. MOSKVA, 1991

LEO MAZEL, VIKTOR CUKKERMAN. Analiz muzykalnych proizvedenij. MUZYKA, Moskva, 1967

6.2 Články

BEREGOVA O. Míditativní koncepci V. Silvestrova i O Ščetinského. In : Beregova O. Postmodernism u kamerných tvórah ukrajinských komozýtoriv XX stóričča. Kijev, 1999, s. 108–166.

BILYK O. Prostorovo – časovi aspekty formotvorenja u kamerno-instrumentalnej muzyci V. Silvestrova. In : Naukove tovarystvo im. T. Ševčenko. Zapysky. L'viv. 1993 T 226 s. 152-161.

GOLUBKOV S. Ispolnitel'skije probljemy sovremennoj muzyki: Drama V. Silvestrova. In : Muzykalnaja akadēmija, 2003, №4, s. 119-127, Ukr. kompozitor.

ZAVGORODNJAJA G. Polifonizm sovremennogo muzykalnogo myshlenija v Dětskoj muzykě V. Silvestrova. In : Muz. mystectvo i kul'tura. Odesa, 2007, Vyp. 8 kn. 1 s. 16-28.

ILJINA A. Vnjestiljevoje i individual'nyj stil' v tvorčestvje V. Silvestrova. In : Nauk. Vistnik NMAU im. Čajkovskogo, Kijev, 2004, vyp. 38, s. 236-242.

ILJINA A. K proljemje chudožestvjennoj celostnosti v tvorčestvě V. Silvestrova. In : Nauk. Vistnyk NMAU im. Čajkovskogo, Kijiv, 2005, vyp. 48, s. 175-185.

KALAŠNIK M. P. Silvestrov V. Triada i Muzyka v starinnom stilje. In : Kalašnik M. P. Sjuita i partita v fortepiannom tvorčestvě kompozitorov XX věka. Char'kov, 1994, s. 71-80.

OPANASJUK O. Pro intonacional'nyj styl' v muzyčnomu mystectvi (na materialih druhoji fortepiannoji sonaty V. Silvestrova). In : Kijiv, 2007, vyp. 25 s. 66-76.

FRIMKIS T. K istorii odnoj (ně)ljubvi. In : Muz. akademija, 2006, №3, s. 85-91.

ŠVEC' N. B. Pro fortepiannyj styl' V. Silvestrova. Dejaki sposterežennja na prykladi Peršoji ta Druhoji fortepinnych sonat. In : Ukr. muzykoznavstvo, Kijiv, 1991, vyp. 26 s. 132-145.

KYJANOVSKA L. V. Silvestrov. In : Ukr. muz. kultura. L'viv, 2009, s. 235-239.

KOZARENKO O. Postmodernistyčnyj akcent u muzyčnij movi Vanetina Silvestrova. In : Syntaqmation, L'viv, 2000, s. 80-86.

TUČYNS'KA T. Stabil'ni temy v tvorčosti V. Silvestrova 70-80 rr. In : Kyjivske muzykoznavstvo (Kyjivske deržavne muzyčne učilišče im. R. M. Gliera), Vyp. 2, Problemy muzyčnoji interpretaciji. Kijiv, 1999, s. 110-123.

FRUMKIS T. Romantyk avangardu. In : Muzyka, V. Silvestrov, Ukrajinška kultura, 2008, №5, s. 2-5.

FILATOVA O. A. Semantičeskaja osnova kamernogo vakal'nogo cykla v tvorčestvě sovremennyh kompozitorov. In : V. Silvestrov. Oděssa, 2004, s. 450-452

6.3 Internetové zdroje

FILM O V. SILVESTROVÉ Dialogi, výroba: Minor film, Estonsko, 2008. Režisér Dorian Supin.

<https://www.youtube.com/watch?v=M9CYVWdXxDw>

VALENTIN SILVESTROV (TALK SHOW). Fleeting Melodies.

<https://www.youtube.com/watch?v=ir-j8F3wsIE>

VALENTIN SILVESTROV – FREE ODVĚDI. Tři odpovědi kyjevského skladatele natočené při příležitosti festivalu Expozice nové hudby 2010 v Brně.

<https://www.youtube.com/watch?v=IaT0l617R1I>

OFICIÁLNÍ STRÁNKA NA FACEBOOKU:

<https://www.facebook.com/v.silvestrov/>

6.4 Nahrávky

<https://www.youtube.com/watch?v=TILoVkkNbpU> Kýčovitá hudba 1. Polina Osetinskaja

<https://www.youtube.com/watch?v=Aop8CfK5BUs> Kýčovitá hudba 2. Polina Osetinskaja

https://www.youtube.com/watch?v=FXDOU_tAaxk Dětská hudba 1. Jevgenij Ťanov

<https://www.youtube.com/watch?v=UiFecxuzaqs> Dětská hudba 2. Jevgenij Ťanov

<https://www.youtube.com/watch?v=SYhvgIIa2T0> Bagatele op. 1-5, Peter Bannister klavír

7 Seznam příloh

Příloha č. 1 Hudebníci o Silvestrovovi

Jevgenij Stankovič, ukrajinský skladatel

Silvestrovovo jméno ve mně vzbuzuje pocit něčeho nádherného, harmonického. Vybaví se mi člověk zaujatý prací a žijící vypjatý vnitřní život. Povaha skladatele a jeho hudby je soustředěná, nevýbušná, podobná, jakou měl Schnittke, jakou má Kančeli, bez gigantických kulminací. V posledních letech byl Valja pohroužen do hledání krásy, odkud plynulo jeho tíhnutí ke klasickému materiálu. Služba kráse v umění.

Gija Kančeli, skladatel

Silvestrovovo jméno mi asociuje v první řadě vznešenost, čistotu, slušnost, poctivost a božský dar. On je přesně tou osobností, u které mi ani ta nejvznešenější adjektiva nepřipadají neskromná. Ani já, ani mí potomci se nikdy za taková slova nebudeme stydět. Valja Silvestrov je jedním z mála lidí, před kterými se skláním.

Arvo Pärt, skladatel

Pokud bych měl jmenovat moderního skladatele, jako prvního bych uvedl Silvestrova. Valentin je bezpochyby nejzajímavější a největší skladatel současnosti, třebaže většině je dáno to pochopit mnohem později...

Sofia Gubajdulina, skladatelka

Pokud bychom chtěli postihnout skladatelskou krajinu naší doby, tedy přelomu 20. a 21. století, ukáže se, že postava skladatele Valentina Silvestrova vyznačuje zvláštní světlo, protože kterékoli z jeho děl představuje podivuhodně vnímavé slyšení znějícího světa, pocit, jako by se dotýkal bolestivých míst universa, a z těchto impulzů vychází vibrující prostředí, v němž je obsaženo všechno strašné i nadšeně světlé, veškeré ontologické drama světa,

drama uskutečněného života. Podivuhodně hluboká představa o těch nejdůležitějších, nejfundamentálnějších základech bytí je slyšet v jeho symfonických obrazech. Já osobně jsem nekonečně vděčna za to, že existuje takový úkaz ve světě hudby, jakým je Valentin Silvestrov.

Gidon Kremer, houslista a dirigent

Pro mě je Valja, spolu s Arvo Pärttem, Alfredem Schnittkem, Gijou Kančelim, Sofií Gubajdulinou, jedním z nejpocitivějších umělců naší doby. Kompozice Valji Silvestrova nás nutí se duchovně očisťovat, není v nich ani gram spekulace, tolik rozšířené v současné kultuře. Valjova hudba se opírá o duchovní hodnoty, je to jakési zábradlí na schodišti věčnosti. Každá Silvestrovova partitura je plná nostalgie po nadčasových ideálech. Jazyk Valentina Silvestrova podobně jako jazyk Alfreda Schnittkeho neodmítá skutečnost, její kumulace, ať ve faktuře nebo v decibelech, ale Valjovi se daří zbavovat tuto skutečnost zbytečných nánosů. Výsledkem je pocit podivuhodné čistoty. Silvestrovovy partitury dýchají právě touto katarzí. Splňovat takovou čistotu je nesnadné i pro samotné interprety. I já sám jsem zažíval určitou bezmoc, když jsem hrál Valjovu hudbu, vždyť ta hudba, stejně jako on sám, vyžaduje maximální odevzdání, já bych dokonce řekl rozpuštění. To mě však nikdy nezastavilo, vždycky jsem chtěl uhádnout tvůrčí záměr, přiblížit se k Valjovu duchu, dostat se na jeho vlnu, neboť za ní se odhaluje vyšší pravda.

Joel Spiegelman, americký skladatel, dirigent a klavírista

Jmenuji se Joel Spiegelman, jsem americký skladatel, dirigent a klavírista. S Valentinem Silvestrovem se znám od roku 1965, kdy jsme se setkali v Kyjevě. Tehdy ve mně vyvolal silný dojem jak on sám, tak i jeho nečekaně zajímavá tvorba avantgardního směru. Jsem velmi rád, že jsme se hned spřátelili a zůstali jsme přáteli až do dnešních dní. Také pro mě bylo obrovskou ctí, že jsem v roce 1967 po svém návratu do USA ze své první návštěvy Sovětského svazu mohl představit Silvestrovovu hudbu americkým posluchačům. Na jaře roku 1966 jsem navštívil v Kalifornii Igora Stravinského a seznámil jsem ho s partiturou Silvestrovova kusu Spektra a záznamem jeho provedení v podání symfonického orchestru.

Stravinského velmi překvapila kvalita, styl a charakter tohoto díla, vůbec ho nenapadlo, že by v Sovětském svazu v té době mohl existovat hudební skladatel s takovým talentem a takovou tvůrčí představivostí.

Vladimir Jurovskij, dirigent

Hudba Valentina Silvestrova svého času nabourala všechny mé představy o moderním umění a v čemsi i o samotném životě. Nyní si dovedu jen těžko představit, že byly doby, kdy jsem mohl neznat například jeho *Pátou symfonii* a přitom spokojeně existovat... Silvestrov otevírá a pročišťuje uši jak posluchačům, tak i interpretům. A navíc se Valentinu Vasiljeviči daří něco, co je v naší době již zcela vzácné: spojení činnosti uší, mozku a srdce do jednoho nedílného organického procesu – proudu. Kontakt s ním je vždycky škola, jejíž efektivita závisí výhradně na tom, jakou má žák schopnost vnímat jemné, téměř nepostřehnutelné impulzy přicházející od Učitele. Největší pochvala, jaké se mi dostalo coby interpretovi Silvestrovovy hudby z autorových úst po jednom z provedení Páté symfonie, zněla takto:

„Byli jsme (zde jsou míněni posluchači) v řece...“

Příloha č. 2 Notový materiál